

Görgey Gábor: Fejek Ferdinándnak
Gazdasági komédia

1560-as évek: gyapjas várának végvári vitézei éheznek, mert a bécsi udvartól? ferdinánd királytól nem kapnak zsoldot. Már az utolsó harci mént is megették. A várba látogató királyi biztos azt mondja, nem fizethet, mert nincs teljesítmény. Azaz csata vagy ostrom. Hiába mondják Gyapjas várának védői, hogy ők nem tehetnek róla, ha a török nem érdekesíti a várat egyetlen ostromra sem. a királyi biztos hajthatatlan: munkanélküli végvári vitéznek nem jár zsold. Végül a gazdasági szakember, Jónapot Mihály várispán megállapodást köt a biztossal, hogy a jövőben az elszámolás alapja. egy török fej – egy tallér.

Jónapot Mihály csata helyett tárgyalásokat kezdeményez a törökkel. A másik oldalon is dúlnak a hatalmi harcok. Mindig akadnak terhes és fölösleges törökök. politikai halottak, akikből a biztonság kedvéért jobb volna fizikai halottat csinálni. Ezeket előre megbeszélte csata keretében szépen levágják a magyar végvári vitézek – szó szerint, a fejüket is. Mindkét fél jól jár: a török oldal megszabadul fölös embereitől, a magyar oldal pedig török fejeket produkál Bécsnek.

Az üzlet virágzik. Gyapjas várat elönti a jólét. Mindenki elhízik és megszedi magát. Bécs pedig alig győzi fizetni a beszolgáltatott török fejeket. A romlott béke posványában Füleki Ádám várkapitány egy nagy ostromról álmodozik, melyben vele együtt hősiezen helyet áll és hősi halált hal minden katonája.

Helyszín: várbelső. Egyetlen díszlet, különböző szinterekkel.

SZEMÉLYEK

FÜLEKI ÁDÁM *várkapitány*

ZSUZSA *a felesége*

JÓNAPOT MIHÁLY *várispán*

VASTAG BALÁZS *hadnagy*

FEKETE DEMETER *költő*

KIS ANNA *parasztlány*

FIGL HIERONIMUS *királyi biztos*

HAPPAROTT *zsoldoskapitány*

MEHEMET *néma török méltóság*

KUCUG *beszélő török méltóság*

TORONYI TAMÁS

BEKE PÁL *közvitézek*

VITÉZ FÁBIÁN

TROMBITÁS FERENC

KATONÁK ÉS VÁRNÉP

Történik Gyapjas várában, 1564-ben

ELSŐ FELVONÁS

1. kép

Gyapjas várának udvara. Az udvaron egy kút és egy harangláb. Az udvar fölött, hátrébb, galériászerűen, a várkapitány szobája, benne nagy ágy, mely a nézőtér felé függönnyel takarható. Jobbra lépcső vezet fel ide az udvarról. Lézengő magyar vitézek. Unalom és semmittevés. Az egyik sarokban Happarott zsoldoskapitány bóbiskol. Az unalomnak ezt a csendéletét hirtelen ordítás vágja ketté.

VASTAGItt vannak a törökök! Fegyverbe, magyarok! Riadó! Riadó!

Megbolydul a vár, fejvesztett futkosás kezdődik. Csak Happarott bóbiskol egykedvűen tovább.

VASTAGKapitány úr! Kapitány úr! Hol van a várkapitány?!

FÜLEKIbe Mi történt, hadnagy?

VASTAGKapitány úr, jelentem, itt vannak a törökök!

ZSUZSAItt vannak a törökök? Végre!

FÜLEKIBiztos ez?

VASTAGSaját szememmel láttam az őrtoronyból! Az erdő felől vonulnak a falu felé.

FÜLEKIA falut akarják megsarcolni! Riadóztass, Balázs!

VASTAGFegyverbe, magyarok! Riadó!

TORONYINem láttad, pajtás, a kopjám? A múlt hónapban ide tettem valahová!

BEKENEkem meg a buzogányom tűnt el nyomtalanul!

FÜLEKIPattantyúsok! Mind a két ágyút megtölteni!

VITÉZCsak egy ágyú van már.

VASTAGHova lett a másik?

TROMBITÁSJelentem, a várispán úr múlt héten eladta.

VASTAGEladta? Kinek?

VITÉZA gyapjasi papnak.

FÜLEKIHívjátok ide a várispánt!

VASTAGJónapot Mihály!

JÓNAPOTbe Itt vagyok.

FÜLEKITE eladtad az egyik ágyút?

JÓNAPOTA papnak, lisztért. Mit gondoltok, miből volt egy hétig lángos ebédre?

VASTAGJónapot Mihály – én megöllek!

FÜLEKIMinek a gyapjasi papnak ágyú?

JÓNAPOT Harangot öntöttek belőle. Nem hallottátok, milyen szépen szól a harang a faluban?

FÜLEKI Ezért még számolunk, Jónapot. Pattantyúsok! A megmaradt ágyút megtölteni! TROMBITÁS Nincs bele golyó.

JÓNAPOT Különben is, csak egy darab golyónk volt már!

FÜLEKI Értem. A golyóból mi lett?

JÓNAPOT Lélekarhang. Két zsák zabot kaptunk érte.

VASTAG Zabot?

JÓNAPOT A lovaknak. Azoknak a szerencsétlen páráknak is enni kell!

FÜLEKI Ezért is számolunk, Jónapot. Emberek! Megrohanjuk a törököt. Vezessétek elő a lovakat!

VASTAG Na! Mi lesz már! Mit tájtjátok a szátokat?

TORONYI Tisztelettel jelentem: nincs ló.

FÜLEKI Mi az, hogy nincs ló?

JÓNAPOT Elfogyott. Három napja ettük meg az utolsót, a Pejkót...

VASTAG A Pejkót? Az én kedves Pejkómat?

FÜLEKI De hát akkor mire kellett a zab?

JÓNAPOT Kicsit felhizlaltuk. Nem volt így ízletesebb?

VASTAG Úristen, én megöllek, Jónapot Mihály! *Indul Jónapot felé.*

JÓNAPOT Réműlten Vigyázz! Pihenj! Oszolj!

Vastag gépiesen engedelmeskedik.

FÜLEKI Ebből hadbírótság lesz, Jónapot.

VASTAG Mit hadbírótság! Most keresztüldöföm, és kész!

FÜLEKI Várjál, Vastag Balázs. Most először a törököt kell döfni. Emberek! Magyarok!

Nincs ló, tehát gyalogosan rohanjuk meg a törököt. Nem engedjük, hogy Gyapjas népét kirabolják. Itt a kapunál sorakozó!

VASTAG Emberek! Sorakozó!

VITÉZ Pajtás, fogd már meg ezt a kardot, nem jön ki a hüvelyéből!

TROMBITÁS Te meg húzd a markolatát, mit félted!

VITÉZ Nem megy.

TROMBITÁS Meg se mozdul.

VASTAG Mit nyuzakodtok itt? Nem hallottátok, hogy sorakozó?

VITÉZ Nem jön ki a hüvelyéből.

TROMBITÁS Berozsdásodott.

VASTAG Magyarok vagytok ti? Most gyalázzák meg a gyapjasi szüzeket!

VITÉZ Kis Annát?

TROMBITÁS Kis Annát?

VASTAG Kis Annát!

Ketten Rajta, magyarok! Hujjujjujjuj! *Rohannak a kapu felé.*

VASTAG Állj! *Megállnak.* Hülyék. Azt mondtam, sorakozó! *A két katona bambán néz.* Beállni a sorba!

A két katona bekullog a sorba.

FÜLEKI Gyorsan, emberek! Fölszerelés rendben? Mért nem gombolod be a zubbonyodat?

BEKE Jelentem, minden gombomat elnyerték.

FÜLEKI Kicsoda?

BEKE Ő. *Toronyira mutat.*

FÜLEKI Add vissza a gombjait.

Toronyi kelletlenül zsebébe nyúl, és egy marék gombot visszaad.

FÜLEKI Estére felvarrod. Föltéve, ha a csatában életben maradsz.

BEKE Köszönöm szépen.

TORONYI *felélenkülve* Ha elesik a csatában, visszavehetem tőle?

BEKE *kiköp* Fúj. Hullarabló.

FEKETE *papírtekerccsel és lúdtollal a kezében berohan* Füleki Ádám! Füleki Ádám! Mit hallok? Van török? Igazi török?

VASTAG Hagyjál most minket, hülye poéta, hagyjál most minket! Nem látod, hogy kirohanásra készülünk?

FEKETE Tehát igaz! Végre! Milyen régóta várok erre! Micsoda téma! Megírom! Ebből eposz lesz!

VASTAG Már csak ez hiányzott.

FEKETE Siessetek a csatába! Én fölmegek a várfokra, és onnét nézem a csatát.

Hullanak a törökök. Hullanak a magyarok. Isten veletek! Odafönt találkozunk. Micsoda élmény! Micsoda ihlet! Micsoda költemény! *Kirohan.*

VITÉZ Mi megdöglünk – ő megírja.

TROMBITÁS Szép kis beosztás.

VASTAG Kardot ki!

HAPPAROTT Előbb a zsoldot rántsák elő.

FÜLEKI Happarott kapitány! A német zsoldosai mért nem sorakoznak?

HAPPAROTT Zsold nélkül nem dolgozunk. Hónapok óta nem kaptunk zsoldot.

VASTAG De hát itt az ellenség! Itt a török!

HAPPAROTT Sajnálom. Nagy pénz – nagy csata. Nincs pénz – nincs csata.

FÜLEKI *a kasszával besiető Figl Hieronimushoz* Épp jókor jön, Figl uram! Adjon már valami előleget ezeknek a németeknek.

FIGL Előleget?

FÜLEKI Itt a török. De ezek a német zsoldosok csak akkor csatáznak, ha megkapják a pénzüket. Adjon már neki, császári és királyi biztos uram.

FIGL Majd megbeszéljük. Csata után megbeszéljük.

FÜLEKI Csata után nincs mit megbeszélni. Most van rájuk szükség!

FIGL Előbb a csata – azután a fizetés. Csata előtt nem fizethetek.

VASTAG Nem is kell! Füleki Ádám! Győzünk mi németek nélkül is! Egyedül, mi magyarok!

Nekünk nem kell Ferdinánd császár zsoldja! Harcolunk anélkül is!

JÓNAPOT No, no! Azért ne hamarkodjunk el a dolgot. *Figlhez.* Ne hallgasson rá, császári és királyi biztos uram. Ez nem tudja, mit beszél.

FÜLEKI Elég volt a szóból! Indulunk. Vastag Balázs hadnagy! Várhidat leengedni!

VASTAG *továbbítja a parancsot* Várhidat leengedni!

FÜLEKI Kardot ki!

VASTAG Kardot ki!

FÜLEKI Rohamlépésben – utánam – indulj!
KATONÁK *kórusban* Hujjujjujuj!

Futólépésben elindulnak.

Csengő lányhangon, kissé távolabbról felhangzik a dal:

“Tavaszi szél vizet áraszt,

Virágom, virágom,

Minden madár társat választ,

Virágom, virágom.”

A katonák megtorpannak. Majd kettéválik a sor, és a katonák között, a várhídon át közeledik egy 16-17 éves parasztlány. Fején nagy fűzfa kosár, megrakva tiszta fehérneművel. A katonák felmorajlanak.

FÜLEKI Hát te hogy kerülsz ide, Kis Anna?

ANNA Hozom a tisztát Zsuzsa asszonynak.

FÜLEKI Most? Éppen most?

ANNA Mért ne hoznám éppen most? Patakban sulykoltam, napon teregettem, jól kimángoroltam. Elkészültem vele, mért ne hoznám?

VASTAG És a törökök? Hol vannak a törökök? Nem találkoztál velük?

ANNA Dehogynem. Hiszen bent voltak a faluban.

FÜLEKI Kiraboltak minden portát, mi?

VASTAG Meggyaláztak minden szüzet, mi? Túritek ezt, magyarok?

KATONÁK Hujjujjujuj!

ANNA Nem raboltak semmit. Nem gyaláztak senkit.

VASTAG Akkor csak téged, gyönyörű Kis Anna? Túritek ezt, magyarok?

KATONÁK Hujjujjujuj!

ANNA Dehogy gyaláztak meg engem. Sőt ezt a kalárist adták, itt van a nyakamban. Szép, ugye?

VASTAG Kalárist? Magyarok! A török meg akarja vásárolni Kis Annát! Túritek ezt?

KATONÁK Hujjujjujuj!

VASTAG Csatárláncba fejlődni – helybenfutás_ – indulj!

ANNA Maguk hova készülnek?

FÜLEKI Hát a török után.

VASTAG Szétverjük a törököt. Te csak ne félj, Kis Anna, amíg minket látsz.

ANNA Félt a kánya. De maguk nagyon félhetnek, hogy ennyire dobognak.

FÜLEKI Indulunk a törökre!

ANNA Gyalog?

FÜLEKI Igen, gyalog. Most éppen gyalog.

ANNA Miért nem ülnek lóra?

JÓNAPOT Nem akarjuk fárasztani a lovakat. Pihennek.

FÜLEKI Jónapot felé, sötéten igen. Pihennek.

ANNA Gyalog már nem érik utol a törököt.

VASTAG Nem-e?

ANNA Messze járnak már. Azokkal a jó gyors lovakkal.

FÜLEKI Azt mondod, nem érik utol őket?

ANNA Azt bizony. Hetedhét határon túl vannak már.

FÜLEKI *csüggedten* Vastag Balázs hadnagy. Oszolj.

VASTAGFigyelem... Oszolj... *A sor szétbomlik.*
FEKETEberohan Mi lesz már? Fent gubbasztok a várfokon, hogy lássam a nagy
őszszeccsapást – és nem történik semmi.
FÜLEKIElmentek a törökök. Ránk se fűtültek.
FEKETE A fene egye meg! Ez az én formám! Ha nincs élmény, miből írjak költeményt?
ZSUZSAbe Már megint nem sikerült rajtaütni a törökön?
FÜLEKI *sóhajt* Ahogy mondd, asszony.
ZSUZSAMamlasz banda! Sose leszel hős?
ANNAHová tegyem a tiszta ruhát, tekintetes asszony?
ZSUZSAHová, hová! Hozd a hálószobámba! Fekete Demeter. Gyere, segíts berakni a
sifonérba.

Zsuzsa, Anna és Fekete ki.

JÓNAPOT *Figlnek* Most majd berakja neki a sifonérba.

A katonák kuncognak.

FIGL *Fülekihez* Herr Kapitány. Látja, ezért nem fizetek én előre.
FÜLEKI Nem tehetünk róla, hogy a török elkerül bennünket.
FIGL Így pedig nem tudok zsoldot fizetni.
FÜLEKI A zsold mindenképpen jár az embereimnek. A szolgálatért.
FIGL Igen, jár – ha teljesítették, amit vállaltak.
FÜLEKI És ha szabad kérdeznem: miből etessem őket?
FIGL Egy végvári kapitánynak kell magyarázzam, miből etesse a katonáit? Fogjam meg a
kezét, mint kisgyerekeknek, és mutassam, mi van a gyapjasi parasztok kamráiban meg
padlásain?
FÜLEKI A gyapjasiaknak éppen elég, amit maguk, királyi biztosok, Habsburg Ferdinánd
őfelsége nevében elvisznek tőlük.
FIGL Az adó – az adó. Mindenütt.
FÜLEKI Ki az igavonó ebben az országban?
A paraszt. És ha a parasztnak nem hagyunk élelmet, jövőre ki termeli meg a király
adóját?
FIGL Úgy látom, a kapitány úr jobb közigazdász, mint amilyen várparancsnok. Ha sajnálja
a gyapjasiakat, akkor üssön rajta valamelyik vásáron. Például a gyulai vásáron.
FÜLEKI Én úgy tudtam, azért vagyunk itt, hogy védjük a gyulaiakat. Nem pedig azért,
hogy fosztogassuk őket.
FIGL Nemcsak közigazdász, de moralista. Csakhogy a morált rosszul fizetik.
FÜLEKI És ha szabad kérdeznem: mi az úristent fizetnek ma jól?
FIGL A teljesítményt. Kérem, nekem minden fillérről el kell számolnom Bécsben.
JÓNAPOT Adok én nyugtát, ha kell!
FIGL *gúnyosan* Jónapot uram, nyugtát magam is tudok készíteni. De nekünk több kell.
Most, midőn a keresztény Európa ...
JÓNAPOT... élethalálharcát vívja a pogány áradattal szemben a nyugati kultúra
védőbástyáján! Ne fáradjon. Tudjuk kívülről.
FIGL Herr Füleki, a maga várispánja rendkívül tájékozott – eszmeileg. Kérdés, mennyire
éli át ezt az eszmeiséget.

FÜLEKI Nyugodt lehet, Figl uram. Őt legalább annyira fűti az eszme, mint a császári és királyi biztosokat.

FIGL *sértődötten* Nézzék. Egy kis katonai eredmény – és máris dől a pénz.

JÓNAPOT *felvillanyozva* Dől? Halljátok, emberek! Csináljunk már valamit! Elvégre azért vagyunk itt, hogy védjük ezt a szegény sorsverte hazát.

VASTAG De ha egyszer az Istennek se jön ide az ellenség – hogy a nyavalyába védjük?

FIGL Ha a hegy nem megy Mohamedhez – Mohamed megy a hegyhez.

VASTAG Ez micsoda?

FIGL *világfiasan* A legújabb mondás. Most hozták be a törökök. Jó, mi?

JÓNAPOT *tűnődve* Jó... Nagyon jó! Mit akar ezzel?

FIGL Ha nincs ellenség, akkor keresni kell. Aki keres, az talál.

FÜLEKI És mi volna, ha úgy fognák fel Bécsben, hogy a nyugalmi állapot megőrzése nem bűn, hanem feladat? Ha azt mondanák: ezek ott Gyapjasváron jól dolgoznak, mert a puszta jelenlétük elriasztja a törököt.

FIGL *nevetve* Elriasztja? Ez a téglavár? Tudja-e, kapitány, hogy sehol a világon nem jutott eszébe senkinek téglából – várat építeni? Gyapjasvár az egyetlen. Unikum!

FÜLEKI Nem mi építettük. És arról sem tehetünk, hogy ide helyeztek bennünket.

VASTAG Mért nem helyeztek Egerbe?! Akkor a nemzeti hőst ma nem Dobó Istvánnak, hanem Füleki Ádámnak hívják. Könnyű Egerben hősnek lenni. Itt, Gyapjasváron még egy nyomorult ostromot se foghat ki az ember!

FIGL Egy ostrom nem mindenkinek hullik az ölébe, hadnagy.

FÜLEKI Ne félj, Balázs. Meglesz az is. Ahol ebben az országban nem történik semmi, ott is történik előbb-utóbb valami.

FIGL Kivéve a maguk téglavárát, úgy látom.

FÜLEKI Ami késik, nem múlik. Egyébként húsz év alatt annyi végvárban szolgáltam már, hogy nem is bánom ezt a kis szünetet a mézsárlásban.

VASTAG De én harcolni akarok! Odacsapni, kettévágni, felnégyelni, lekopjázni!

FÜLEKI Én már odacsaptam és felnégyeltem annyit, hogy három hentes kitelne belőlem.

Az ember egy idő után megcsömörlik a mézsárlástól, még ha a hazáját védi, akkor is.

FIGL Mit szól ehhez, Happarott?

HAPPAROTT Én nem tudom, hol a hazám. Mindig csak idegen zsoldban harcoltam. Nem ismerem ezt az érzést.

FIGL *Fülekihez* Látja, kapitány? Ez szakember. A maga érzelmei műkedvelőre vallanak.

FÜLEKI Ha ez műkedvelés, akkor vállalom.

FIGL Happarott! Mit szólna hozzá, ha most átrendelném Lotaringiába a franciák ellen harcolni?

HAPPAROTT Ha megfelelő zsoldot adnak – máris indulok. Szóljak az embereimnek?

FIGL Várjon még, Happarott. Füleki uram, ha magának is felajánlom ugyanezt, mikor tudna indulni?

FÜLEKI Soha. Csak nem képzelem, hogy elmegyek az anyaföldről, ahol születtem?

FIGL Na látja, kapitány. Ezek azok az érzelmeik, melyektől sohasem lehet valaki professzionista. A megbízatás, az megbízatás. Nemcsak itthon, de a Lappföldön vagy Afrikában is.

HAPPAROTT Akkor most induljak, vagy ne induljak?

FIGL Hová, Happarott?

HAPPAROTT Hát Lotaringiába.

FIGL Egyelőre várjon.

HAPPAROTTÉs mennyi lenne a zsold?

FIGLCSak példabeszéd volt az egész, Happarott.

HAPPAROTTPéldabeszéd? Akkor ne menjek Lotaringiába?

FIGLNe menjen Lotaringiába.

HAPPAROTTKár. Az embereim már unják ezt a nyavalyás Magyarországot.

VASTAGnekiugrik Te büdös sváb!

HAPPAROTTkifelé, Vastaghoz Téged egyszer ingyen is kiheréllek, te magyar kokas! *Ki.*

JÓNAPOTfeltartóztatja Vastagot Hagyd a fenébe ezt a büdös svábot! *Figlre néz, észbe kap.* Akarom mondani... megőrültél, Vastag Balázs? El akarod játszani a királyi biztos úr jóindulatát?

Amikor zsoldot akar fizetni nekünk?

FIGLÉn? Maguknak? Zsoldot?

JÓNAPOTNézze, uram, mi ketten megértjük egymást. Mindkettőnknek fő a feje, hogy s mint ossza be az anyagiakat. Nem kis gond. De mi, gazdasági szakemberek, közös nyelvet beszélünk. Egy kis ügyeskedés jobbra, egy kis ügyeskedés balra – és mindent meg lehet oldani. Igaz, Figl uram? *Hátba veregeti Figlt.*

FIGLA hátba veregetéstől megfájdul a fejem. És akkor mindenfajta adminisztrációra képtelen vagyok.

FÜLEKIÖntsünk végre tiszta vizet a pohárba. Mikor hajlandó zsoldot fizetni az embereimnek?

FIGLCSak meghatározott teljesítményre fizethetek!

FÜLEKIÉs mi volna ez a meghatározott teljesítmény?

FIGLValami egységre volna szükség, amire az elszámolást alapozhatjuk.

JÓNAPOTMondjuk: egy darab török fej?

FIGLNagyon jó! Legyen az alapegység: egy darab török fej.

JÓNAPOTTehát: egy török fejért – egy tallér.

FIGLAz kevés! Legyen kettő.

JÓNAPOTRendben. Egy török fejért két tallér.

FIGLFordítva: két török fejért egy tallér.

JÓNAPOTNem jó! Legyen fél.

FIGLRendben. Egy török fejért fél tallér.

JÓNAPOTFordítva! Fél török fejért egy tallér.

FIGLRengeteg az, uram, rengeteg!

JÓNAPOTakkor van egy remek ajánlatom. Fél török fejért fél tallér.

FIGLLátja, ez már másképp hangzik. Csapjon bele!

Paroláznak.

JÓNAPOTCsakhogy így nehéz lesz az elszámolás. Adjuk össze.

FIGLAdjuk össze.

JÓNAPOTKétszer fél tallér az összesen egy tallér.

FIGLKétszer fél török az összesen egy török.

JÓNAPOTTehát a végeredmény!

FIGLEgy török fejért...

JÓNAPOTEgy tallér!

FIGLfőldereng benne valami, elbizonytalanodva Mondja csak, nem ezt ajánlotta az elején is?

JÓNAPOTKi tudja már, mit ajánlottam az elején! Az a fontos, hogy megállapodtunk!

FÜLEKIHa kialakozták magukat, uraim, szóljanak!

JÓNAPOT *Fülekihez* Hát ezt elintéztem, kapitányom. Most már csak törökök kellene.
VASTAG De hiszen éppen ez az! Ide se dugják az orrukat.
JÓNAPOT Mindent én csináljak? Én megállapodtam – ti most szereztetek törököt.
FIGL Rossz ötlet volt ez a hátbaveregetés. Megint fáj a fejem. Legjobb lesz, ha beveszek egy port. *Fülekihez* Kaphatnék a porhoz egy kupa bort?
FÜLEKI Természetesen. *Sűg valamit Bekének, az eltűnik.*
FIGL Egy hónap múlva visszajövök. És ahány török fej, annyit fizetek.
VASTAG Aprítom én őket pusztá élvezetből is! Nekem tallér se kell.
FIGL *Érdeklődéssel* Nocsak, hadnagy, ez érdekes ajánlat, ez megfontolandó...
JÓNAPOT Ne hallgasson rá, Figl uram! Ennek agy helyett is magyar mócsing van a fejében. Nem tudja, mit beszél.

Beke kupával be, odanyújtja Figlnek.

FIGL *Gúnyosan* Tehát van boruk! És még panaszkodnak? *Beveszi a port, iszik, hirtelen elrántja a kupát, arca eltorzul.* Mi ez?
FÜLEKI *Iderűsen* Mi volna? Bor. Lehet, hogy egy kicsit ecetes. Jobbra nem telik, sajnós. De amink van, azt szívesen adjuk!
FIGL *Dühösen kilöttyinti az italt a földre, levágja a kupát* Köszönöm, kapitány! Kérem a lovamat!
JÓNAPOT Fickó! Hozzátok be a királyi biztos úr lovát.
TORONYI *Ibe, fején szakácsföveg, kezében hatalmas fakanál* Alázatosan jelentem, még nem főtt meg!

2. kép

Zsuzsa hálósobája. Jókedvűen a tréfától, lendületesen belép Füleki.

FÜLEKI Na, Zsuzsa, ez pokoli volt! Képzeld el, hogy ezek a csirkefogók megfőzték Figl lovát...
ZSUZSA Erre van eszetek! Mi vagy te – várkapitány? Vagy bohóc? Nézd meg a gönceimet! *Szétdobálja a ruháit.* Így jár egy várkapitány felesége?
FÜLEKI Nekem tetszel így is.
ZSUZSA Nézd meg ezt az inget: folt hátán folt. Nézd meg ezt a pruszlikot: már tavalyelőtt kiment a divatból. Nézd meg ezt az alsószoknyát: annyi lyuk van rajta, hogy akár rajtam is maradhatna, ha lefeküdnék valakivel!
FÜLEKI Zsuzsa, Zsuzsa, már megint nagyobb a szád, mint kellene.
ZSUZSA Tudod, mi van Dobó Katicának? Ládaszám állnak a göncei Egerben! Mert Dobó István hős. Az egész ország ismeri.
FÜLEKI Honnét tudod te, mi van Dobó Katicának?
ZSUZSA Happarott mesélte. Ez a Happarott mindenütt járt. Ismeri az egész országot. Minden várat. Azt mondja, máshol a várúrnő aranyban meg ezüstben jár, tele ékszerekkel, minden héten új bársonyszoknya, német pityke, török gomb...
FÜLEKI Happarott könnyen beszél. Azt mond, amit akar.
ZSUZSA Pontosan leírta nekem Dobó Katica egyik ruháját. Képzeld, idáig ki van vágva, a vállon ez a vonal nem így megy, hanem így, nem tudom, honnét szedte Dobó Katica ezt a snittet, de engem megüt a guta! Hátral is egészen újszerű a megoldás, enyhén be van

ráncolva, de úgy, hogy azért svájfolt is, tehát mutatja a formákat, a deréknál kicsit megemelve, a csípőnél ilyen rafinált mütyürökkel, elől pedig teljesen szűk. Érted?

FÜLEKIÉrtem. Hogyne érteném.

ZSUZSA Nekem pontosan leírta Happarott. És akkor az úgy is van, mert egy férfinak sosincs akkora fantáziája, hogy egy ilyen ruhát kitaláljon.

FÜLEKI Csakhogy Dobó Katica nemcsak a ruháját svájfolta, hanem a törököt is.

ZSUZSA Azt hiszed, én nem öntenék forró szurkot a törökre, mint Dobó Katica, ha minket ostromolnának?

FÜLEKI Nem rendelhetem ide a törököt, hogy ostromoljon bennünket, mert a feleségem szurkot akar önteni.

ZSUZSA Persze hogy nem jön a török. Egy ilyen várat megostromolni nem feladat neki.

Ezzel nem dicsekedhet egyik pasa sem a fényes portánál: felséges szultán, sikerült bevennem nehéz harcok árán a gyapjasi téglavárat! De te hagytad, hogy ide helyezzenek. A többi jó várat pedig odaadták másnak. Az ügyeskedőknek.

FÜLEKI Kellett ide egy megbízható ember. Akinek van annyi tekintélye a török előtt, hogy még egy téglavárból is elriasztja őket.

ZSUZSA Te szerencsétlen! Ezzel áztatod magad? És közben mindenki elfelejti, hogy te is voltál valaki ebben az országban. Tudod te, hogy szinte már minden várkapitány nevét dalba foglalták a lantosok? Ki fogja a te nevedet és az enyémet dalba foglalni? Senki!

FÜLEKI Van nekünk is poétánk a várban. Majd Fekete Demeter megörökít bennünket.

ZSUZSA Fekete Demeter? Hahaha! Arra ugyan várhatsz!

FÜLEKI Ide figyelj, Zsuzsa. Nemcsak a harcot lehet dalba foglalni. Az én nevemet talán éppen azért fogják megörökíteni, mert én vagyok a béketeremtő várkapitány. Békét hoztam erre a vidékre.

ZSUZSA Békét! De micsoda békét! Kinek kell ez a nyomorúságos béke? Ez a feneketlen unalom? Felfordulunk és megrohadunk ebben a várban, akkora béke van.

FÜLEKI Senki sem mondhatja, hogy gyáva vagyok! Valamikor én voltam a legharciasabb végvári vitéz. Annyi sebem van, hogy a húsból, amit már kivágtak belőlem, egy másik Füleki Ádám is kitelne.

ZSUZSA De régi sebek! Mind csupa régi seb. És a régi sebeket elfelejtik az emberek.

FÜLEKI Nem baj, Zsuzsa. Én most már nem sebeket akarok. Majd kitalálok valamit, hogy ne kopjon fel az állunk. Állatokat tenyésztünk. Kertészkedünk. A katonák majd kapálnak, meg paradicsomot öntöznek...

ZSUZSA Az szép lesz! A végvári hős paradicsomai! Ádám! Én azt akarom, hogy az légy, amire születted. Igazán nagy ember. Hős!

FÜLEKI Te Zsuzsa! Van egy álmom. Azt akarom megvalósítani. Képzeld, hogy ebben a szétszaggatott országban...

HAPPAROTT *beront* Kapitány! Kapitány! Újlaki és Füstös megszökött!

FÜLEKI Micsoda? A két tartalék pattantyúsom? Hová?

HAPPAROTT Eلسzerződtek valamilyen exponáltabb várba. Sümeg vagy Somló, nem tudom.

FÜLEKI Nyomorult gazemberek!

HAPPAROTT És az utolsó szál ágyút is magukkal vitték.

FÜLEKI Az anyjuk keservit! Mi folyik itten? Újlaki és Füstös hóna alá csap egy ágyút, és csak úgy kisétál a kapun? Nincs ilyenkor senki őrségen?

HAPPAROTT De voltak őrségen.

FÜLEKI Kik voltak őrségen?

HAPPAROTTŐk voltak őrségen. Újlaki és Füstös.

FÜLEKI*dühöngve* Az egyik ágyúval harangoznak, a másikat zsebre vágják és elveszik!
Majd én rendet csinállok ebben a várban! Lesz itt olyan fegyelem, hogy attól koldulnak!
HAPPAROTTFegyelem? Zsold nélkül?

ZSUZSAMeséld el neki, Happarott, hogy milyen göncei vannak Dobó Katicának! Meséld el neki.

HAPPAROTTIde figyeljen, kapitány. Én meg az embereim torkig vagyunk az egészszel.
Teremtse elő a zsoldunkat, nem tudom, honnét, de találjon ki valamit. Ha nem talál ki semmit – holnap reggel elvonulunk! Ez az utolsó szavam!

FÜLEKIHonnét varácsoljak zsoldot reggelig, Happarott?

HAPPAROTTNem tudom, kapitány. De amit mondtam, megmondtam.

FÜLEKIRendben van, Happarott. Reggelig kitalálok valamit. Várjanak holnap reggelig.

HAPPAROTTVárunk. De holnap reggel alászolgája! *Ei.*

ZSUZSAEnnek van esze. Holnap reggel fogja magát, és átsétál Eger várába. Te meg gunnyasztasz tovább Gyapjason.

FÜLEKIHapparott nem sétál át holnap reggel Egerbe. Ha törik, ha szakad, kitalálok valamit.

ZSUZSASzeretném tudni, mit.

FÜLEKIMég nem tudom. De meglesz, Zsuzsa, meglesz! Miattad, neked, teérted, Zsuzsa!
Nekem is fáj, hogy nem tudok neked többet nyújtani. Szép vagy és fiatal. Szeretlek.

Megcsókolja. Majd meglátod, hogy kitalálok valamit. Kitalálok valamit! Kitalálok valamit! *Ki.*

ZSUZSA*utánakiált* Én csak azt akarom, hogy hős légy! Hős! *Szünet után.* Te meg előbújhatsz!

FEKETE*Előbújik Zsuzsa ágya alól. Elmélázva.* EZ a te férjed tiszta ember. Majdhogynem nagy ember. Csak nem sikerül olyan helyzetbe kerülnie, hogy ez kiderüljön.

ZSUZSAMert élnetetlen. Csak egyszer csinálna valami nagystílu disznóságot, mindjárt felfigyelnének rá, és előléptetnék. De te, legalább te ígérd meg nekem, hogy híres ember leszel. Akinek én vagyok a múzsája. Azt akarom, hogy a hozzám írott Zsuzsa-versektől zengjen az egész ország. Mondd, hogyan is kezdődik az a gyönyörű vers, amit legutóbb írtál?

FEKETE*áhitattal*

Ó, én édes Zsuzsám,

Te vagy az én muzsám...

ZSUZSAMilyen szép!

FEKETE*Tulajdonképpen disznóság, amit mi a férjeddal művelünk. Mi ketten. Egy ilyen tiszta emberrel.*

ZSUZSAHagyd ezt most, Demeter. *Vetkőztetni kezdi, kigombolja Fekete ingét.*

FEKETERossz korban született ez a Füleki Ádám. Olyan korban kellene élnie, amikor nem rombolják, hanem építik a városokat.

ZSUZSAOlyan kor nincs. Gyere már!

FEKETE*Végül is nagyon hasonló a sorsunk Fülekivel. Sem ő, sem én nem tudunk igazán helyzetbe kerülni.*

ZSUZSADe te most helyzetben vagy, Demeter. Itt, velem, az ágyban. Tehát rajta!

FEKETE*Vérzik az ország! Ezt szeretném megírni, nagy hőskölteményben.*

ZSUZSAMost ne. Most gyere! Majd utána megírhatod.

FEKETE*Hősök és csaták helyett csak azt látom, hogy ellopják az utolsó ágyút, és pörköltet főznek a csatalovakból. Így nem lehet írni! Így nem lehet írni! Ing nélkül, dideregve. Fázom...*

ZSUZSA Gyere, majd én megmelegítlek. *Berántja a függönyt.*

3. kép

Váruddvar. Füleki elmerül a gondolataiban. Kis Anna dúdolva be.

FÜLEKI Pszt! *Zsuzsa szobája felé mutat.*

ANNA Zsuzsa asszony lefeküdt?

FÜLEKI Le. Hát te nem mentél haza éjszakára?

ANNA Nem. Majd reggel viszem a szennyest.

FÜLEKI Bár elvihetnél minden szennyest, Kis Anna.

ANNA Elviszek és mindent. Ki is mosom. Tisztára.

FÜLEKI *Mosolyog* Igen, te kimosod. Te ki tudod mosni. Aztán újra bepiszkolják.

ANNA Persze hogy bepiszkolják. Amit az ember hord, azt bepiszkolja.

FÜLEKI De jól mondd! Amit az ember hord, azt bepiszkolja. Ilyen az ember.

ANNA Milyen furcsán beszél maga, kapitány úr. Bántja valami?

FÜLEKI Tudod te, milyen az: minden idegszáladdal, mohón várni valamire – amit egyáltalán nem akarsz?

ANNA Ilyet még nem éreztem. Mire vár így a kapitány úr?

FÜLEKI A törökre, Anna, a törökre!

ANNA Örüljön, hogy ezt a vidéket most békén hagyja a török.

FÜLEKI Igen ám, de ha nincs török meg harc meg vér – akkor nincs miből éljünk, mi, katonák. Tehát teremtenünk kell törököt, harcot, vérontást.

ANNA Nem kell azt megteremteni, kapitány úr. Megjön az magától is.

FÜLEKI Hiszen ez az! De annyira sürgős mindenkinek, hogy nem akarják kivárni. Siettetni kell! Ezt nem bírom megemészteni, Kis Anna.

ANNA *Agyengéden* Szegény jó kapitány úr.

FÜLEKI Ide figyelj, Kis Anna! Van egy álmom. Egy kert. Van benne minden, ami kell az embernek. Ami nincs benne, azt elcsereberéli a szomszédokkal, ad olyasmit érte, ami nekik hiányzik. Szép, dús kert. Csak ápolni kell, kapálni meg öntözni, hogy föl ne verje a gaz, ne pusztítsa aszály. Mit szólsz ehhez?

ANNA *Zavarban* Nem tudom, kapitány úr, mit szólnak... Édesapám kertje, a mi kertünk odahaza – ilyesféle.

FÜLEKI Na látod! Most képzeld el ezt a dúsán termő, virágzó kertet úgy – hogy ez Magyarország! Gazdálkodunk, csereberélünk, gyarapodunk – és a végén olyan gazdag ez az ország, hogy nincsenek ellenségeink, mindenki verseng a barátságunkért, hogy kereskedhessék velünk. Nem kellene többé fegyver, katona, vér – gabonával meg gyümölcscsel teremtenék meg a békét. El tudod képzelni?

ANNA Hogy is mondta a kapitány úr? Kapálni kell azt a kertet? Hiszen akkor a kertben is van ellenség!

FÜLEKI A kertben? Ellenség?

ANNA Hát a gaz! És a kert csak akkor terem, ha pusztítjuk a gazt.

FÜLEKI Folytasd csak, folytasd.

ANNA Amíg van gaz, nem lehet eldobni a kapát, amíg van ellenség, nem lehet eldobni a fegyvert. Rosszul mondom, kapitány úr?

FÜLEKI *Csendesen, szünet után* Dehogy mondod rosszul. Csak én úgy gondoltam, hogy egy ilyen különbékével itt, kicsiben, én már el is kezdhethném ezt a dolgot.

ANNA *Különbéke? Itt? De hát már a szomszéd járásban nincs különbéke.*

FÜLEKI *Hát persze. Igazad van, Kis Anna.*

ANNA *Közelebb lép, Füleki szemébe néz* Mi odalent a faluban, amennyire csak lehet, már csináljuk azt a kertet. A kapitányok meg vigyázzanak, hogy ne csináljuk teljesen hiába. Így szokta mondani édesapám.

FÜLEKI *Sóhaj* Jól van, Kis Anna. Felejtsd el, amit mondtam. A kapitányok vigyáznak. Felejtsd el. Csak álom volt.

ANNA *Nem felejttem el, kapitány úr. Mert azért – szép álom.*

Lárma, kiáltozás, Vastag Balázs, két katonával, behurcolja a megbilincselte Jónapot Mihályt.

VASTAG *Itt a gazember, kapitányom, itt a gazember, ni! De elfogattam a tetves árulóját, el én! Tessék, itt van!*

FÜLEKI *Csöndesebben, Balázs! Zsuzsa alszik.*

VASTAG *Kisettenkedett a várból, titokban. Nem tudom, hogyan, talán a föld alatt, mert ez olyan ám, mint a giliszta. Nem a faluban volt, tehát csak a töröknél járhatott. Valami rosszban sántikál. Áruló!*

FÜLEKI *Kint jártál, Jónapot? Jónapot biccent. Volt rá engedélyed, Jónapot? Jónapot int, hogy nem volt. A töröknél jártál, Jónapot? Jónapot biccent.*

VASTAG *Beismeri!*

FÜLEKI *Annához* Menj ki, kedves. Nem a te fülednek való, ami következik.

VASTAG *Mindig mondtam, hogy a csavaros esze gyanús nekem! De most elkaptuk a bitangját! Most kitekerjük a nyakát neki!*

ANNA *Elmenőben, Vastagnak* Maga meg mért olyan dühös mindig? Azért, mert valaki szereti a hazáját, még nem kell mindig dühösnek lenni!

Anna kimegy, Vastag mehhökkenten, némán néz utána.

FÜLEKI *Minden kert csak akkor terem, ha pusztítjuk a gázt. Amíg van gáz, nem lehet a kapát eldobni. Betelt a pohár, Jónapot! Háború idején ágyút eladni! Csatalovakból gulyást főzni! Engedély nélkül kiszökni a várból! Töröknél mászkálni, ki tudja, miért! Várja, hogy Jónapot megszólal, de az hallgat. Ellenséget igen, magyart még nem vágtam le soha. Szünet. Most ez is elkövetkezett. Kijön a sodrából, ordít. Utálom a mészáros munkát! De így széztüllik a vár! Példát kell statuálni! Példát fogok statuálni! Szünet. Jónapot nem szól. Füleki csendesen. Kivégeztetlek, Jónapot. Most, rögtön. Szünet. Jónapot nem szól. Van valami mondanivalód? Az utolsó szó jogán.*

JÓNAPOT *Van. Elmondok egy mesét.*

FÜLEKI *Mesét? Most?*

VASTAG *Ez mindig kitalál valamit! Csak hogy feltűnést keltsen.*

JÓNAPOT *Öregapám mesélte, gyerekkoromban. Mondhatom?*

FÜLEKI *Mondhatod.*

JÓNAPOT *Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy nagy, kerek erdő.*

VASTAG *Úristen! Ez itt most valóban mesélni akar!*

JÓNAPOT *Ebben az erdőben jó barátságban élt a becsületes kutya meg a ravasz holló.*

Ínséges idők jártak az erdőben, így hát nem volt mit enniük. Szomszédjukban lakott a

macska, kamrája tele kutyafogra- és hollócsőrrelalóval. De a macska sem volt elégedett, mert ő meg csak a verébhúst szerette. A verebek pedig mindig elrepültek. A becsületes kutya és a ravasz holló hiába kérte a gyáva macskát, hogy adna nekik eleséget a kamrájából, a macska így válaszolt: “Csak akkor adok, ha fogtok nekem verebet.”

VASTAG Ez nem is mese! Ezt most találta ki!

JÓNAPOT Amíg a becsületes kutya nem csinált semmit, csak vonyított az éhségtől, a ravasz holló elment a főverébhez, és így szólt hozzá: “Mondd csak, hatalmas főveréb, nincsenek nálatok fölösleges verebek?” “De vannak” – mondta a főveréb. “Add nekem őket. Én megszabadítlak téged a fölösleges verebektől” – mondta erre a főverébnek a ravasz holló. És úgy lőn. Attól fogva a macskának mindig jutott bőven veréb. A becsületes kutya és a ravasz holló pedig jóllakhatott a macska éléstárából. Boldogan éltek, míg meg nem haltak. Itt a vége, fuss el véle.

VASTAG *Gúnyolva* Hehe! Kész? Akkor mehetünk, Jónapot Mihály! *Int a két katonának.* Vigyétek! *Viszik Jónapot Mihályt.*

FÜLEKI *Állj!* *Int a két katonának.* Hagyjátok itt. Elmehettek.

A két katona ki.

FÜLEKI Te is elmehetsz, Vastag Balázs ...

VASTAG De hát kapitány ...

FÜLEKI Azt mondtam, elmehetsz!

Vastag Balázs méltatlankodva ki. Jónapot azt hiszi, Füleki akarja lecsapni a fejét.

Felkészül, kigombolja az inge nyakát.

FÜLEKI Ne bohóckodj itt. Beszélj!

JÓNAPOT Beszéltem.

FÜLEKI Mit jelentsen ez?

JÓNAPOT Fordítsd le, Füleki Ádám.

FÜLEKI A becsületes kutya én volnék? *Jónapot rábólint.* A ravasz holló természetesen te vagy. *Jónapot bólint.* A gyáva macska... Figl? *Jónapot bólint.* De ki az a főveréb?

JÓNAPOT A főverébtől jövök. Akkor fogott el ez a tökkelütött Vastag Balázs.

FÜLEKI A főveréb tehát ...

JÓNAPOT Mehemet bég. És a helyettese, Kucug efendi.

FÜLEKI És a fölösleges verebek?

JÓNAPOT Törökök, akik valamilyen okból útban vannak a törököknél. Akik például túl sokat tudnak Mehemet bégről és Kucug efendiről. Mondjuk tudják róluk, mennyi behajtott adót továbbítanak a Fényes Portához, és mennyit söpörnek be maguknak. Azonkívül más is szeretne bég lenni. Nem is kevesen. Ezeketől jobb megszabadulni.

Hatásszünetet tart.

FÜLEKI Folytasd.

JÓNAPOT De valami jelentést mégiscsak kell róluk hazaküldeni, hogy mi lett a sorsuk. Nahát! Mehemet bég és Kucug efendi a mi közreműködésünkkel megszabadul tőlük, és küldheti a jelentést Konstantinápolyba: a hős Szulejmán, a rettenthetetlen Musztafa, az oroszlánszívű Ibrahim elesett a magyar végeken, az átkozott gyaurok elleni harcokban, a nagy oszmán birodalom ügyéért, Mohamed próféta nevével az ajkán.

FÜLEKI *szünet után* Ezt agyaltad ki?

JÓNAPOT *vigyorogva* Ezt.

FÜLEKI Nekem ez nem tetszik, Jónapot Mihály.

JÓNAPOT Mért nem?

FÜLEKI Mert túl becsületes kutya vagyok én egy ilyen piszkos üzlethez.

JÓNAPOT Ide figyelj, Ádám. Mindegy, milyen az alku. Az a lényeg, hogy ezzel is fogy a török! Mért kell a magyarnak mindig csatában pusztulnia, hogyha megy anélkül is? Mi szállítjuk a török fejeket, Figltől pedig dől a pénz.

A pénzből fel lehet készülni a nehezebb időkre. Megerősíteni ezt a téglavárat. Komoly vizesárkot építeni. Ágyúkat vásárolni. Érted, Ádám?

FÜLEKI És Mehemet bég hajlik az alkura?

JÓNAPOT Hajlik? Ujjong! Élete legnagyobb politikai húzásának tekinti az ügyletet.

FÜLEKI *kis szünet után* Hát jó. Kettőnkön kívül, itt a várban, tud erről valaki?

JÓNAPOT Senki.

FÜLEKI Akkor egyelőre ne is tudjon. Hol volna a tárgyalás?

JÓNAPOT Itt a várban.

FÜLEKI Mikorra tudod idehozni őket?

JÓNAPOT Reggelre.

FÜLEKI Vezesd ide őket reggelre! Mielőtt Happarott elvonulna zsoldosaival. Vállalod?

JÓNAPOT Vállalom.

FÜLEKI Most lesz az éjszakai őrségváltás. Nehogy megint meggyűljön a bajod az őrséggel. Elkísérjelek egy darabon?

JÓNAPOT Nem kell. Megyek a titkos kijáraton, amiről csak te tudsz. *Szünet.* Meg én ...

Mindketten el. Holdsütötte nyári éjszaka. Nagy csend. Egyszer csak felhangzik egy dal. Kis Anna hangja.

ANNA Ezer sebből vérzik
szegény Magyarország,
törökök feldúlják,
németek kifosztják.

Szegény Magyarország,
én meggyógyítalak,
katonának adom
a legszebb fiamat.

Az erdei vadak
lesznek sírásói,
az égi madarak
lesznek siratói.

Szép Magyarországnak
ha lesz gyógyulása,
az én legszebb fiam
nem hal meg hiába.

4. kép

Másnap reggel. Zsuzsa szobája. Zsuzsa még ágyban. Füleki felöltözve, füttyörészve belép.

ZSUZSA*felül az ágyban* Hazajöttünk, kapitány úr? Hazajöttünk? Szeretném tudni, hol mászkáltál egész éjjel? *Füleki nem szól, füttyörészve tesz-vesz.* Egész éjjel vártam rád! Nem tudtam aludni. Fölkeltem, lefeküdtem, fölkeltem, lefeküdtem. Legalább hatszor fektüdtem le. Nem! Hétszer! Hétszer fektüdtem le ma éjjel. Ne füttyöréssz! Aludni akarok! *Füleki nem szól. Vetkôzik.* Reggel hazajön, és mintha mi sem történt volna, vetkôzik! *Füleki lehúzza a nadrágját.* Az én ágymba nem bújsz be, arra mérget vehetsz! Csavargó! Kandúr!

FÜLEKI Hol a piros nadrágom?

ZSUZSA Minek neked a piros nadrág? Csak nem akarsz piros nadrágban lefeküdni?

FÜLEKI Nem akarok lefeküdni.

ZSUZSA Nem? Amikor itt vár a jó meleg ágyikó?

FÜLEKI Hol a piros nadrágom?

ZSUZSA *hangot vált* Tudod, mit, kandúr? Gyere ide mégis! Itt vár a jó meleg ágyikó!

FÜLEKI Add már ide a piros nadrágomat.

ZSUZSA *kiugrik az ágyból, felsikolt* Macája van neki! Hazajön a macájától, és a piros nadrágját keresi! *Szünet után, sziszegve.* Tudod, hol a piros nadrágod? Szoknyát varrtam belőle! *Kiveszi a szekrényből, odadobja.* Tessék, fölveheted! Tetszeni fog a mucusodnak, akinél az éjszakát töltöttem! A piros szoknyás kapitány!

FÜLEKI *rendíthetetlen derűvel* Akkor add ide az ünneplô dolmányomat.

ZSUZSA *sírva* Nem sül le a bôr a képedrôl? Mit akarsz az ünneplô dolmányoddal?

FÜLEKI Fölvenni.

ZSUZSA Tetszeni akarsz neki, mi? Kikaparom a szemét a mucusodnak!

FÜLEKI Hol a dolmányom?

ZSUZSA Nincs dolmányod! Volt – nincs! Már tavaly elcseréltem egy cigányaszszonnyal.

FÜLEKI Elcserélted? Úgy is jó. *Öltözik.*

ZSUZSA Mit csinálsz?

FÜLEKI Fölveszem, amit az elôbb levettem.

ZSUZSA *összeomlik* Nem is bánod, hogy elcseréltem a dolmányodat?

FÜLEKI Mért bánám? Majd lesz másik. Nemsokára.

ZSUZSA Másik? Mibôl?

FÜLEKI Te Zsuzsa! Szólj le a konyhába, hogy készítsenek úri villásreggelit.

ZSUZSA Micsodát?

FÜLEKI Úri villásreggelit.

ZSUZSA Tojást, mi? Ott kérj tojást, ahol elpocsékoltad a tojásodat éjjel!

FÜLEKI Tedd, amit mondok! *Vezényel.* Vigyázz! Hátra arc! Irány a konyha! Egy-kettô, egy-kettô!

ZSUZSA *kifelé menet, félmeztelenül* Ennek eszét vette a macázás. Minek macázik, aki nem bírja!

FÜLEKI *utánadob egy pongyolát* Vedd föl! Ennyire nincs meleg a konyhában.

ZSUZSA Csinálok neked olyan úri villásreggelit, hogy megemlegeted! *Dühösen el.*

FÜLEKI *lekiált az udvarra* Vastag Balázs!

VASTAG Igenis!

FÜLEKI AZ udvaron gyülekező! Mindenki!

VASTAGMi történt, kapitány?

FÜLEKIJön a török.

VASTAGMicsoda? És az a szemét Happarott minden zsoldosával megpucolt!

FÜLEKIMegpucolt? Nem baj!

VASTAGA pizok svábja! Végre jön a török – és akkor eliszkol.

FÜLEKINE törôdj vele. Gyülekező az udvaron!

VASTAGVárórség! Fegyverbe! Gyülekező az udvaron! Jön a török!

Megbolydul a vár, mindenki rohan, végigmorajlik a hír: “Jön a török! Jön a török!”

FÜLEKIASztalt és székeket az udvarra! Megyek le én is.

VASTAG*bambán* Asztalt és széket az udvarra? Persze! Elbarikádozzuk a várkaput! Rajta, emberek!

Asztalokat, székeket hordanak a kapu elé.

VASTAGHapparott! Csak addig ette a fene nálunk, amíg zabálni lehetett. Honnét érezte meg a tetűféreg, hogy ma ostrom lesz?

FÜLEKIbe Mit csináltok? Hová hordjátok a székeket?

VASTAGElbarikádozzuk a kaput. Ahogy parancsoltad.

FÜLEKIÉn ilyen parancsot nem adtam. Ide az asztalt, köréje pedig székeket.

VASTAGAz mondjad, jön a török!

FÜLEKIÉppen azért. Terítéket öt személyre. Gyorsan!

VASTAGTerítéket? Minek?

FÜLEKIMinek, minek? Villásreggelihez!

VASTAGVillásreggelihez? Most?

FÜLEKINA gyerünk, Balázs, ne kérdezősködj annyit.

VASTAGEmberek! Terítéket öt személyre!

TORONYITerítéket? Minek?

VASTAGMinek, minek! Villásreggelihez!

TORONYIVillásreggelihez?

VASTAG*idegesen* Mit kérdezősködsz annyit? Ősi magyar szokás: csata előtt leülünk az ellenséggel villásreggelizni ...

TORONYITudom, hadnagy úr, tudom ...

VASTAGNahát akkor. Mit bámulsz! Csukd be a szád, mert huzat van! Mozgás, emberek, mozgás!

ZSUZSA*be, Fülekihez* Lent voltam a konyhában. Mindjárt kész a villásreggeli.

FÜLEKIJól van, Zsuzsa.

ZSUZSA*mutatja Vastag Balázsnak, hogy Füleki megőrült* Egész éjjel nem aludt otthon. Agyára ment a macázás.

FÜLEKIKaput kinyitni, függőhidat leengedni!

VASTAGKaput kinyitni, függőhidat leengedni!

ZSUZSALátod, kicsikém? Minden úgy lesz, ahogy az én kis kapitányom akarja.

FÜLEKIAkkor menj fel, és vágd magad ünneplőbe.

ZSUZSAMegyek már, megyek. Mindent megcsinálok az én kis kapitányomnak. *Indul.*

FÜLEKIVedd föl a piros szoknyámat. Vagyis nadrágodat. *Összezavarodva legyint.* Mindegy.

ZSUZSAFölveszem, persze hogy fölveszem. Neked mindent, kis kapitányom. *Ei.*

FÜLEKI Emberek. Mindenki itt marad. Várunk.

VASTAG Emberek. Mindenki itt marad! Várunk!

TORONYI Emberek! Mindenki itt marad! Várunk!

JÓNAPOT *lőhalálában be* Jó reggelt, uraim! Itt vannak a törökök.

VASTAG Hujjuj! Hujjuj!

KATONÁK Hujjuj! Hujjuj!

JÓNAPOT Kuss!

VASTAG Csak már vége volna a villásreggelnek! Hogy apríthassam őket.

Megjelenik, négy török szpáhi kíséretében, a rendkívül kövér Mehemet bég és a szikár Kucug efendi.

JÓNAPOT A fényes tekintetű és nagy bölcsességű Mehemet bég, a körzet közigazgatási és katonai parancsnoka! Valamint Kucug efendi, az ő helyettese! Ő pedig Füleki Ádám várkapitány.

Kölcsönös meghajlások. Elhelyezkedés a székeken.

FÜLEKI Örvendek, hogy eljöttek hozzánk, mélyen tisztelt uraim.

Mehemet bég mosolyogva bólogat. Int Kucug efendinek, hogy beszéljen.

KUCUG A fényes tekintetű és nagy bölcsességű Mehemet bég úgy véli, hogy ez az öröm kölcsönös. Mi, törökök, akik nagyra becsüljük a magyar vitézséget, még többre becsüljük a magyar vendégszeretetet.

VASTAG *Toronyihoz* Ezek máris a zabálásra célozgatnak. Hozzátok nekik a villásreggelit.

FÜLEKI Egy olyan országban, mely állandóan erejét meghaladó mennyiségű vendéget kénytelen fogadni, a magyaros vendégszeretet csupán szerény határok között mozoghat. Ezért előre is elnézésüket kérem, mélyen tisztelt uraim.

Kucug Mehemetre néz, aki int, hogy beszélhet.

KUCUG A fényes tekintetű és nagy bölcsességű Mehemet bég úgy véli, hogy nem a vendéglátás hivalkodó pompája, hanem a benne megnyilvánuló érzelmek mélysége a fontos.

JÓNAPOT A mi érzelmeink valóban mélyek és olthatatlanok. Mi is úgy gondoljuk, hogy a mazsolás dióval töltött kínai kacsa ...

Mehemet arca felragyog, izgalmában feláll, és nagyot nyel.

JÓNAPOT... semmiképpen nem lehet egy barátság értékmérője. Egy szerény, de jó szívvel tálalt villásreggeli méltóbban tükrözi kapcsolatunkat.

Mehemet csalódottan visszaül. Zsuzsa piros szoknyában belibeg. Nem látja a vendégeket. Hangoskodik.

ZSUZSA Itt vagyok, pici kapitányom! A te kis feleséged fölvette neked a piros szoknyáját. *Rögeszmecsitítőlag.* Tudom, tudom, a töröknek. Tudom, tudom, jönnek a törökök. Maga a

török szultán akar beszélni az én kis kapitányommal ... *Meglátja a törököket.* Uramisten! A török szultán!

FÜLEKI Zsuzsanna, a feleségem.

Mehemet és Kucug meghajlik. Zsuzsa döbbenten bókol.

JÓNAPOTA várkapitányné nagy tisztelője a török népnek. Különösen a finom kidolgozású török ötvösmunkát kedveli.

Mehemet melltűt ajándékoz Zsuzsának. Kucug feltűzi, hosszan elbabrál Zsuzsa keblén.

KUCUGA fényes tekintetű és nagy bölcsességű Mehemet bég úgy véli, hogy az a melltű szebb helyre nem is kerülhetett volna.

ZSUZSA *Jónapothoz* Mondd, ezek igazi törökök?

JÓNAPOT Nem! Végvári jelmezbálra jöttek!

FÜLEKI A villásreggelit!

Katonák tálakkal be. Sorra kínálják, először a két török vendéget, majd a magyar urakat.

Mehemet aggodalmasan belenéz a tálakba.

ZSUZSA *aktivizálódik, mentegetőzve* Egy kis tavaszi csalánleves ...

JÓNAPOT ... brüsszeli módra! A főszakácsunk most kapta a receptet nyugatról. Udvari körökben divatos újabban.

Mehemet és Kucug óvatosan megízleli, a magyar urak nem vesznek, csak sunyítva figyelik őket.

ZSUZSA Az pedig egy kis verébsült útilapuban ...

JÓNAPOT ... í la Parisienne! A francia király kedvence. Először kissé szokatlan, de egy idő után rendkívül pikáns íze van.

A magyarok megint nem vesznek. Mehemet rájuk néz, int Kucugnak.

KUCUGA fényes tekintetű és nagy bölcsességű Mehemet bég azt kérdezi, hogy kedves magyar vendéglátóink miért nem esznek?

FÜLEKI Az a helyzet, hogy én ilyenkor reggel nem szoktam. De te, Vastag Balázs, láss hozzá!

VASTAG Én már rogyásig ettem magam. Te miért nem eszel, Jónapot?

JÓNAPOT *gyilkos pillantást vet Vastagra* Mert ... mert ... mert böjtölök! Nagyböjt van, és most nagyböjtölök.

KUCUG Nagyböjt? Most?

JÓNAPOTA nagyböjt a keresztény ember önvizsgálatának ideje. Ezt önök, ugyebár, nem tudhatják, hiszen a mohamedán vallás ...

KUCUG *sötéten* A nagyböjt negyvennapos, húshagyókedden, illetve hamvazószerdán kezdődik, ez a farsang utáni első szerda, ez idén viszont későn van húsvét, mivelhogy a karácsony utáni holdperiódus elhúzódott – azaz a nagyböjt csak a jövő héten kezdődik, uraim!

FÜLEKI *döbbsent csend után* Kucug efendi! Hiszen ez bámulatos, mennyire tájékozott a mi húsvéti időszámításunk titkaiban. Török létére ez igazán ...

VASTAG *Álljunk csak meg! Közeledik Kucughoz, merőn a szemébe néz.* Liba-liba lebben, liba-liba, jár, hátán Kisbalázssal ...

KUCUG *feláll, mintegy révületben folytatja ...* fényes napra száll!

VASTAG Kacor Pista! Te vagy az?

KUCUG Vastag Balázs! Gyuláról!

VASTAG Kacor Pista! *Izgatottan Fülekihez.* Suttjó korunkban együtt jártunk libát őrizni a cigányrétre! Magyar gyerek ez, magyar gyerek! *Kucughoz.* Kacor Pista! Pajtikám!

KUCUG *keményen* Nem tudom, ki az a Kacor Pista. Kucug efendi vagyok, mindig is Kucug voltam. A hadnagy úr öszszetéveszt valakivel. *Leül.*

VASTAG De hát ... Pista ... pajtás ... Nem emlékszel?

KUCUG Nem emlékszem! Ha szabad kérnem a magyar felet: kezdjük el az érdemi tárgyalást.

VASTAG Megáll az eszem! Hiszen most, az előbb még ...

JÓNAPOT Ha egyszer nem volt veled a libalegelőn, mit erőlteted?

VASTAG De volt! Az a nagy gúnár, amit meglovagoltunk ...

FÜLEKI Elég volt, hadnagy! A tárgyalást megnyitom! Mindenki menjen a dolgára.

Kiürül a várudvar. Csak a két török, Füleki és Jónapot marad a színen.

JÓNAPOT Mélyen tisztelt vendégeink, fényes tekintetű és nagy bölcsességű Mehemet bég

...

FEKETE *ujjongva berohan* Barátaim, drága barátaim, megvan az eposz kezdete, micsoda intonáció, ide figyeljete! *Olvas.*

Kicsaptak Gyapjasból a magyar vitézek,

Mert a híret vették szörnyű török vésznek,

A portyázók alig számolhattak százig,

S máris megjelentek kutyafejű szpáhik,

Kik oda készültek épp Gyapjasvár alá,

S magyarokat látván, üvöltöttek: Allá!

Hős Füleki Ádám elrikkantá magát,

És hamar ledöfött három cifra agát,

Mind a két könyökén folyt a pogány vére,

Hullahegyet rakott törökökből délre ...

JÓNAPOT *megannyi kísérlet után, hogy elhallgattassa, elordítja magát* Fogd már be a pofád, Fekete Demeter!

FEKETE Miért, nem tetszik? Várjatok, most jön a java! *Olvas.*

Kutyafejű török, kancsalképű horda,

Akiket méhében ördög anyja horda ...

JÓNAPOT Nézz már körül, te nyomorult! *Fekete körülnéz.*

JÓNAPOT Neked is jókor jön meg az ihleted.

FEKETE *elképedve* Nahát! Törökök! *Fülekihez.* Hadüzenet?

Füleki lehajtja a fejét.

JÓNAPOT Nem hadüzenet, hanem egyezség. Na, tűnj el. Tárgyalunk.

FEKETE Egyezés? Miféle egyezés?

JÓNAPOT Majd meglátod. Tűnj el már!

FEKETE *kifelé, dohogva* Hát csoda, hogy nem tudok írni? Ahelyett hogy csatáznának – egyezkednek. Micsoda törpe kor! Egy óriás, mint én, mihez kezdjen ennyi törpe közt? *Ki.*

JÓNAPOT Elnézést, mélyen tisztelt uraim, csak egy habókos költő, nem kell komolyan venni.

Kucug Mehemetre néz, aki int, hogy beszélhet.

KUCUG A fényes tekintetű és nagy bölcsességű Mehemet bég nem neheztel. Nálunk is vannak költők, ismerjük a fajtájukat. Megbízhatatlan népség.

JÓNAPOT *Fülekire néz, fellélegzik* Akkor kezdhetjük.

FÜLEKI Nem tudom, a mélyen tisztelt török fél mennyit tud a megkötetendő egyezményről

...

JÓNAPOT Mindent! Én már mindent előadtam. Csupán a részletek kidolgozása van hátra.

FÜLEKI *Mehemethez* Miként óhajtják lebonyolítani ezt a ... *Nem találja a szót.*

JÓNAPOT Ügyletet.

FÜLEKI *kedvetlenül* Igen. Mondjuk így.

KUCUG *Mehemet intésére* A fényes tekintetű és nagy bölcsességű Mehemet bég úgy gondolja, hogy tíznaponként küldenénk egy-egy szállítmányt.

FÜLEKI Szállítmányt?

KUCUG Emberanyagot. Azokat, akik valamilyen okból terhesek a török fél számára.

Jónapothoz csodálkozva. A kapitány nem tudja, miről tárgyalunk?

JÓNAPOT De tudja, de tudja! Csak talán a "szállítmány" kifejezés zavarta meg kissé.

KUCUG Legfontosabb feltételünk, hogy a szállítmány egyetlen tagja sem maradhat életben. Tehát semmi börtön, miegymás. Azonnal likvidálni őket.

FÜLEKI Bocsássanak meg, uraim, de ahogy hallgatom ezt az egészet, egyre inkább elmegy a kedvem a dologtól. Csatában ölni, férfi a férfival, szemtől szembe, az más. De így, embereket levágni, mint a birkákat ...

JÓNAPOT *izgatottan* Ádám! Most, hogy mindent elintéztem, ne táncolj vissza!

KUCUG Ha a kapitány úrnak erkölcsi skrupulusai vannak, akkor volna egy ilyen szempontból előnyös ajánlatunk. Nekünk is jobb, ha e számunkra kényelmetlen embereket nem nekünk kell elfognunk és fogolyként ideküldenünk, mert az ilyesmi feltűnést kelt. Hanem tíznaponként egy-egy kisebb lovascsapatot állítanánk össze a likvidálandó emberekből. Azokat Gyapjasvár alá küldjük. Füleki kapitányt előre értesítjük a csapat létszámáról, erejéről, a támadás időpontjáról. Így önök fel tudnak készülni, és szabályos csatában végezhetik el a kitűzött feladatot.

JÓNAPOT Remek! Ehhez mit szólna, kapitány?

FÜLEKI A különbség annyi, hogy nem zsákban, hanem saját lábukon jönnek a levágandó fejek.

KUCUG Ajánlatom lényege, kapitány úr, hogy az ideküldendő emberek védekezhetnek. Tehát csatában fognak elesni. Ily módon önnek nem kell lelkiismereti kérdést csinálnia az ügyből. Mi pedig kockázat nélkül jelenthetjük Konstantinápolyba, hogy az érintett személyek elestek az egyetlen igaz hitért vívott háborúban.

JÓNAPOT Gondold meg, Ádám! Csata! Igazi csata! Az embereink végre harcolhatnak.

Micsoda morális hatással lesz rájuk. Újra felpezsdül bennük a harci véna. Vastag Balázs sem békétlenkedik többé. Nincs tespedés. Harc van! Harc! Gondold meg!

FÜLEKI *hosszú szünet után* Talán igazad van. Valamit tennünk kell, nehogy lassan az egész vár nép elszivároгjon.

JÓNAPOT Tehát?

FÜLEKI Nem bánom.

KUCUG Akkor megállapodtunk?

JÓNAPOT *tekercest vesz elő* Én már mindent írásba foglaltam. Csak alá kell írni.

Jónapot Füleki elé rakja az írást, lúdtollat ad a kezébe. Füleki átfutja, majd aláírja.

Jónapot Kucug felé tolja a tekercest, Kucug Mehemetre néz, aki int, hogy írja alá. Kucug aláírja. Jónapot szárogatja az aláírást, majd hökkenten felnéz Kucugra.

JÓNAPOT Kucug bég? Nincs itt valami tévedés, mélyen tisztelt Kucug efendi? Hiszen a fényes tekintetű és nagy bölcsességű Mehemet bég ...

KUCUG A bég e perctől én vagyok! *Mehemetre mutat.* Ő az első szállítmány!

MÁSODIK FELVONÁS

1. kép

Váruddvar. Jónapot és Figl. Elszámolás. Figl egyenként rakja ki pénzesládikájából Jónapot elé a tallérokat. Jónapotnál egy más színű ládika és egy pénzestarisznya. Közben állandóan áthúz egy-egy katona a színen. Kezükben sonka vagy irdatlan tortaszelet, teli pofával esznek.

TORONYI*kintről* Tizenegy!
FIGL*kétségbeesetten* Tizenegy! Tessék.

Kirak egy tallért az asztalra.

TORONYI*kintről* Tizenkettő!
FIGLJajjaj! Tizenkettő! Tessék. *Fizet.*
TORONYI*kintről* Tizenhárom!
FIGLJeszusmária! Tizenhárom! Tessék. *Fizet.*
TORONYI*kintről* Tizennégy!
FIGLHerrgott und Kruzifix! Én ezt nem bírom tovább! Ki tud ennyi török fejet kifizetni?
JÓNAPOTNincs több. Legalábbis mára.
FIGLMára? A közeljövőben egy fillért sem tudok fizetni.
JÓNAPOTSzerződésünk van, biztos úr. Ez pedig mindkettőnket kötelez.
FIGLAz összeg, amit Bécsben kiutalnak nekem, egyszerűen nem fedezi ezt a mennyiséget. Maguk hónapok óta csak úgy ontják a török fejeket.
JÓNAPOTA mi katonáink ereiben vér buzog, nem víz.
FIGLJó, jó, de legalább csökkentsék az adagot.
JÓNAPOTA katonai virtus olyan, mint a természet. A viharnak nem lehet azt mondani, hogy kímélje a fákat. A tűznek nem lehet azt mondani, hogy lobogjon langyosan.
FIGLDe Jónapotnak lehet azt mondani, hogy nem fizetek ennyit.
JÓNAPOTLehet. Váradról már úgylis érdeklődtek, nem akarunk-e inkább nekik szállítani.
FIGLMit?
JÓNAPOTUgyanazt, amit magának, Figl uram. Fejeket.
FIGLAz a pizok Schnabel, mi?
JÓNAPOTAzt mondta, ő átveszi a fölösleget.
FIGLEz a Schnabel most kinek dolgozik?
JÓNAPOTFráter Györgynek.

FIGLÉrtem. *Szünet.* Beszéljünk okosan. Maguk olyan iramban szállítanak, hogy Bécsben már morog a kancellária. Ha nem akarják csökkenteni a fej-adagot, akkor legalább szállítsuk le az árakat.

JÓNAPOTSzó sem lehet róla.

FIGLFél tallér. Ezen az áron minden mennyiséget átveszek.

JÓNAPOTSchnabel úr egy tallér mellett is minden mennyiséget átvesz.

FIGLMindig ez a Schnabel! Mindig ez a Schnabel!

JÓNAPOTMára ígértem a választ. Mit mondhatok neki?

FIGLHogy boldogan átengedem neki magukat. Zsebeljék ki őket.

JÓNAPOTMegmondom.

FIGL*dühösen* Ne mondjon semmit! *Szünet.* Marad az egy tallér.

TORONYIbe Várispán úr, megint hoztak hármat. Levágjuk?

FIGLKruzifix! Azt mondta, ma már nem lesz több!

Dühösen fizet.

TORONYIDaraboljuk fel, vagy nyárson sütjük?

JÓNAPOTNyárson, fiam, nyárson, úgy ízletesebb.

FIGL*dermedten* Mein Gott! Mit esznek maguk?

JÓNAPOTÖkröt. Ma ökörsütést rendezünk.

FIGLVagy úgy?! Már azt hittem...

JÓNAPOTNagyon szeretik a katonáink.

TORONYIMink? Ugyan már! Torkig vagyunk vele. Mindig az a hús, mindig az a hús!

Figlhez. Vendégeket várunk, azoknak lesz...

JÓNAPOT*türelmetlenül leinti* Na jól van, öregem, menj a dolgozdra, nem kérdezett senki.

Holnap gesztenyével töltött pulyka lesz a menázs. Remélem, az megfelel.

TORONYITöltött pulyka? Már itt jön ki a könnyökünkön. *Ki.*

FIGLKérem vissza a három talléromat. Egyelőre csak törökért fizetek, ökörért nem.

JÓNAPOTDe nagyon pedáns! *Visszaadja.*

FIGLMiféle vendégeket várnak?

JÓNAPOTSemmi különös. Csak egy kis szomszédolás. Mikor indul már, Figl uram?

FIGLOlyan sürgős?

JÓNAPOTSzó se róla. Csak nem szeretném, ha besötétedne. *Komorán.* Annyi most a rossz ember.

FIGLKérem a lovamat!

Belép Vastag Balázs, észrevétlenül megáll.

JÓNAPOTHé, fickó!

TORONYI*lomhán* Mi van?

JÓNAPOTNyergeljétek a királyi biztos úr lovát.

TORONYINehéz ügy.

FIGLHerrgott! Csak nem csináltak ebből is pörköltet?

TORONYILóhúsból? Ki eszi azt meg!

FIGLakkor mért nem nyergelítetek?

TORONYIMert fekszik a lovász.

FIGLFekszik?

TORONYI Gyomorrontása van. Túlzabálta magát.

FIGL Akkor nyergelje más.

TORONYI Az a lovász dolga.

FIGL És talán nincs más lovászuk, csak ez?

TORONYI Uram, ki megy itt már lovásznak?

BEKE *be* Ide figyelj, pajtás, van két ezüstszelencém, az egyiket elcserélném. Ráálltam a jáspiskőre.

TORONYI Ezüstszelence? Már van belőle három. Nekem fülönfüggő kellene.

JÓNAPOT Te fickó! A biztos úr lovát kéne fölnyergelni.

BEKE Csak nem nekem mondja? Az a lovász dolga.

FIGL *Jónapothoz* Már látom, hogy maguknál mindent csak pénzzel lehet elintézni. Majd én.

Bekéhez. Na jól van, nem kell ingyen. *Pénzt vesz elő.* Fogja, jóember, és nyergelje a lovamat.

BEKE *Nem veszi át a pénzt, de megfordítja Figl kezét, és a gyűrűjét vizsgálgatja nagy szakértelemmel* Nem rossz kő. És finom ötvösmunka. Velencei trecento.

VITÉZ *bekapcsolódik, mohón* Mutasd csak! *Nézi.* És ezek a kis rubintok körülötte! Bolondja vagyok a rubintnak.

BEKE Adok érte két ezüstszelencét.

TROMBITÁS Ha neked megéri, akkor nekem is! Adok érte egy pár fülönfüggőt.

TORONYI Mondtam, hogy a fülönfüggő engem érdekel.

VITÉZ Bolondja vagyok a rubintnak. Kérjen érte, amit akar!

FIGL *dühösen elrántja a kezét* Mi ez itt? Ékszerkereskedés?

VASTAG *bömbölve* Az hát! Ékszerkereskedés! Kofapiac! Kufárparadicsom! Üzergyülekezet!

Uzsorakorzó! Minden, csak nem vár! Kupleráj! *Figlhez.* És mindez maga miatt!

FIGL Miattam? Kupleráj?

VASTAG Maga csinált a katonáinkból bazári majmot! Akik már csak azt tudják makogni: fülönfüggő, rubint, ezüstszelence, jáspis, fáj a hasam, mak-mak, hánynom kell, mak-mak!

FIGL Ezt a leghatározottabban visszautasítom!

JÓNAPOT Ne bomolj, Balázs! Megvesztél?

BEKE *zavartalanul* Te ideadod nekem a jáspisodat...

TORONYI... te adsz nekem fülönfüggőt...

TROMBITÁS... én megkapom a ravennai karperecet...

VITÉZ... én most bolondja vagyok a rubintnak...

VASTAG Én pedig mindhármatokat úgy rúglak valagon egyenest az akasztófára, hogy fülönfüggőként himbálhatjátok magatokat ítéletnapig! Vigyázz! Hátra arc! Lovat nyergelni, irány az istálló, in-dulj! Egy-kettő, egy-kettő!

A négy katona ki.

FIGL *gúnyosan* Látom, itt még van fegyelem. Köszönöm, hadnagy úr. *Elővesz egy tallért, Vastag lába elé dobja.* Egy kis zsoldkiegészítés. *Ki.*

VASTAG *Gutánarúgja a tallért* Vigye a tallérját a beamterek tetves öreganyjának!

JÓNAPOT *odaszalad, és gyorsan felveszi a tallért* Jó lesz a közös kasszába.

VASTAG Minden rohad ebben a várban! Minden rohad! Torkig vagyok az egészszsel!

JÓNAPOT Mivel vagy torkig, te forrófejű nagy magyar ökör? Hogy nem kell koplalni? Hogy az embereidnek megvan mindenük? Hogy normális életet teremtettünk ezen a kis

szigeten, olyat, ahogy általában más országok polgárai élnek? Mért kötelező nekünk mindig szükségállapotban élni? Miért?

VASTAGNeked az a normális élet, ha az emberek már hánynak a csömörtől! De a kutyaúristenit – ha egy végvári vitéz beteg, akkor ne hasmenése legyen, hanem fejsebe! JÓNAPOTPersze, nektek nem a fej a fontos, hanem a fejsebe! Mit ér a magyar, ha nincs fejsebe! Nem gondoljátok, hogy a fejet azért teremtette az Úristen, hogy helye legyen az agynak, nem pedig azért, hogy legyen mit buzogánnyal beverni?

VASTAGEzt jókor mondod! Egy várban, ahol lenyiszált török fejeken zsírosodunk. JÓNAPOTRégen az volt a bajod, hogy nem nyiszálhatsz törököt. Most meg az a baj, hogy annyit nyiszálsz, amennyit akarsz!

VASTAGDe nem így! Hogy jönnek, napra és órára beosztva, mint a vágóállatok. Ez hentesmunka! Undorító hentesmunka!

JÓNAPOTInkább az éhhalál?

VASTAGA hõsi halál!

FÜLEKIbe, *felvillanyozva* Kinek hiányzik itt a hõsi halál?

VASTAGNekem!

FÜLEKI Látod, nekem is. De nem kell siettetni, Balázs. Megjön az sürgetés nélkül is. Észre sem veszed, és máris hõsi halott vagy.

VASTAGEbben a várban? Ne röhögtesd, kapitány. Meghalni itt legfeljebb hasmenésben lehet.

JÓNAPOTEz a baja ennek a buzogányfejűnek! Hogy végre van mit a tejbe aprítani. Hogy az embereink elégedettek. Hogy megvan mindenük.

VASTAGMindenkinek megvan a napi betevõ rubintköve, karperece, fülönfüggõje. Ez aztán a vitézi élet! Mi történik itt? Mi történt veled, Füleki Ádám? Te nagyszerű katona voltál valamikor. Hõs. Igazi hõs. Vitézséged híre bejárta a végvárakat. Tetteidrõl beszélt az ország. Mi lett az egykori harcosból? Mi lett?

ZSUZSAberont Ádám! Képzeld, Ádám, még két portya, és akkor együtt van a... *Megtorpan, körülnéz.* Füstölög megint ez a harcias savanyú káposzta? *Vastag felé bökö.* Rontja a kedvedet?

FÜLEKI Hagy abba, Zsuzsa!

ZSUZSANem hagyom! Te vagy a legsikeresebb várkapitány az országban. Neked nagy felelõség van a válladon. Neked nyugalom kell. Kiegyensúlyozott lelkiállapot. Jó légkör a munkához. Nem hagyom, hogy piszkáljanak! Amikor vendégeket várunk estére!

VASTAGMiféle vendégeket?

JÓNAPOTTörök küldöttség.

VASTAGAz azt mondtátok, erre a hétre befejeztük. Nem kell többet levágni.

JÓNAPOTEzeket nem kell levágni. Ezek azért jönnek, hogy az ideiglenes szerzõdést ünnepélyesen meghosszabbítsuk. Mivelhogy bevált.

VASTAGIgaz ez, kapitány?

FÜLEKI Igaz.

ZSUZSA Tehát ne lopd a napot, hanem menj le a konyhába csirkét pucolni.

VASTAGCsirkét pucolni? Egy hadnagy?!

ZSUZSA Hadnagy? Az más. Akkor pucolhatsz kappant. Vigyázz! Hátra arc! Mars a konyhába! Indulj! Egy-kettõ, egy-kettõ!

Vastag díszlépésben ki.

ZSUZSA *Jónapothoz* Mennyi volt a mai bevétel?

JÓNAPOT Nem sok, nem sok.

ZSUZSA *Hogyhogy nem sok? Láttam, hogy zsákszámra csomagoltatok Figl számára a fejeket.*

JÓNAPOT *Az egyik zsákba nem török fejeket raktunk, hanem egy kis füstölt sonkát küldtem a kancelláriára. Ezek ott Bécsben megôrülnek a magyar sonkáért.*

ZSUZSA *Ide figyelj, Jónapot! Nem a hülye németjével tárgyal, hanem egy magyar nagyasszonnyal!*

JÓNAPOT *Nagyasszonnyal? Az más!*

ZSUZSA *Tehát add ide a kapitány részét, de gyorsan!*

FÜLEKI *Micsoda részemet adja oda?*

ZSUZSA *észbe kap Tudod, van egy baráti megállapodás köztünk.*

FÜLEKI *Ti osztokdok?!*

ZSUZSA *Azt hiszed, ô nem dolgozik a saját zsebére? Mit gondolsz, mibôl vettem neked két ezüstmarkolatú kardot? Egy hétköznapi és egy domborított vasárnapi sisakot?*

Pitykés dolmányt? Nápolyi páncélinget?

FÜLEKI *Vasárnapi sisak. Pitykés dolmány. Amikor én azt akartam, hogy az embereim ...*

JÓNAPOT *Jól éljenek! Meg is teremtetted nekik. Megvan mindenük. Mit akarsz még?*

FÜLEKI *Mit akarok? Tudod, mit akarok? Egyszer, egyetlenegyszer olyan helyzetet az életben, amikor a szándék úgy válik tetté, hogy közben nem tapad rá semmi sár!*

TORONYI *be Kapitány úr. Keresik.*

Leszegett fejfel belép Happarott. Nem szól egy szót sem, csak áll.

JÓNAPOT *Happarott! Uraságodat mi szél hozta erre?*

ZSUZSA *Mi hozta volna? A pecsenyeszag. Happarott nem szól.*

FÜLEKI *Mi újság, Happarott? Beszéljen.*

HAPPAROTT *Szeretnék az embereimmel visszajönni, kapitány.*

ZSUZSA *Na tessék. Mondtam!*

FÜLEKI *káröröm nélkül Nem sikerült?*

HAPPAROTT *Nem. Hónapok óta házalok az embereimmel, várról várra. Nem fogadtak be minket sehol. Most már látom, magánál a legjobb, kapitány.*

ZSUZSA *Meghiszem azt! Beszálni a készbe, most, hogy látják, itt jól mennek a dolgok.*

Fülekihez. Ide figyelj, nehogy befogadd ôket! Menjenek oda, ahol eddig voltak!

FÜLEKI *rá se hederít Zsuzsára, Happarotthoz Éhesek?*

HAPPAROTT *Ôt napja nem ettünk.*

FÜLEKI *Menjenek le a konyhába, és lakjanak jól.*

ZSUZSA *Mit adunk a vendégeknek, ha ezek a sáskák felzabálják az ünnepi vacsorát?*

FÜLEKI *Happarott kapitány. A távozó Happarott megfordul. Mondja meg az embereinek, hogy itt maradhatnak. Mindannyiukat visszafogadom.*

HAPPAROTT *Köszönöm, kapitány. Meglátja, nem csalódik bennük. Ha kell, vérünket ontjuk ezért a várért.*

FÜLEKI *gúnyosan fölnevet Legfeljebb a reteráton! Ha vérhast kapnak a sok zabálástól.*

Happarott ki.

JÓNAPOT *Ez rossz húzás volt, kapitány.*

ZSUZSA Disznók elé vetni a gyöngyöket! Elprédálni, amit nagy nehezen összekuporgattunk! Átkozott hülye vagy!
JÓNAPOT *menekül* No, akkor én lenézek a konyhába.

Ki.

ZSUZSA *Autánaszól* Ellenôrizd, nehogy a hadnagy csirkét pucoljon kappan helyett. Még megsértődik.

FÜLEKI Nem szeretem ezt a hangot, Zsuzsa.

ZSUZSA Ugyan már, kis tréfa. Jól élünk, hát jó a kedvünk.

FÜLEKI Nekem egyre rosszabb.

ZSUZSA Szeretném tudni, miért? Végre úgy élünk, ahogy egy várkapitányhoz illik. Megvettem neked a két ezüstmarkolatú kardot, egy hétköznapi és egy domborított vasárnapi...

FÜLEKI Te komolyan azt képzeld, hogy ezen múlik? Zsuzsa! Hallgass rám. Már olyan régóta akarok veled nyugodtan beszélni...

ANNA *nagy tekercs bársonnyal be* Zsuzsa asszony! Meghozták a bársonyt.

ZSUZSA *Aeufóriában* A veronai bársony! Add ide már! Ó, be gyönyörű! *Kigöngyöli*. Csak Itáliában tudnak ilyen bársonyt készíteni! Nézzétek, nézzétek, benne van Itália! A napfény! Az égbolt! Csupa fény, csupa szín, csupa melegség! *Ölelgeti*. Ó, mily lágy! Mint Itália levegője! Ó, mily puhán ölel és simogat! *Maga köré tekeri, fürdik benne*. Mint az ölelő és csiklandozó tenger! Bársonytenger! *Szinte önkívületben megy föl a szobájába, és húzza maga után a bársonyhullámokat*. Csiklandozó tenger! Csiklandozó tenger! Csiklandozó tenger! *Ki*.

ANNA *hosszú, tökéletes csönd után* El akarok innét menni, kapitány úr.

FÜLEKI *rézműlten* Ne! Kis Anna, ne menj el! Nem hagyhatsz itt. Te vagy itt az egyetlen...

Ne menj el, Kis Anna!

ANNA El akarok menni. Vissza a falumba.

FÜLEKI Én is elmennék.

ANNA Maga? De hiszen maga csinálta!

FÜLEKI Azért mennék, mert én csináltam, Kis Anna.

ANNA Otthon a faluszélen van egy nagy pocsolya. Sok sár, kevés víz. A nap hamar felmelegíti, tavasztól őszig mindig langyos. Odasereglik a falu kondája. Egymást félrelökdösve rohannak be a pocsolyába. Ott aztán elfekszenek. Belerondítanak, attól még melegebb. Fekszenek a bűdös boldogságban, és elégedetten rőfögnek az Isten napja felé.

FÜLEKI *szünet után* Értelek, Kis Anna.

ANNA *keményen* Ezt a pocsolyát maga készítette!

Szünet.

Elmegyek. Vissza a faluba. Édesapám kertjébe.

FÜLEKI Szükségem van rád, Kis Anna.

ANNA Rám?

FÜLEKI Segítened kell. Tudod, ebben a pocsolyában – te vagy nekem a...

ANNA Mit akar még?

FÜLEKI Nem tudom. Csak érzem, hogy jöhet még egy mindent tisztázó pillanat. Valami sejtelem növekszik bennem. Valami homályos vágy. Hasonlít a halálfélelemhez. Édes, tiszta halálfélelem. Hidd el, ebben a várban érik valami!

ANNA Tudja maga kapitány úr, hogyan beszélnek erről a várról mindenfelé?

FÜLEKI *szünet után* Tudom.

ANNAHát akkor? ...

FÜLEKILehet, hogy csak álom az egész. Az én lidérces álmom.

ANNANE áltassa magát. Nem álom.

VASTAGkuktasüvegben, dühöngve beront Hová lett a kardom? A teremtésit, hová lett a kardom?

TORONYIkezében kard, rajta felnyársalva három tyúk Itt van, ni! Már meg is sültek a tyúkok rajta.

VASTAGTyúkok a kardomon? Hogy merted, gazfickó?

TORONYIA várispán úr mondta. Kevés a nyárs ennyi török vendégnek.

JÓNAPOTbe Emberek! Gyorsan, gyorsan! Készen vagyunk? Nemsokára itt vannak a vendégek!

VASTAGHogy mertél a kardomra tyúkot húztatni, Jónapot Mihály?!

JÓNAPOTMondd már, egyszer nem a dákódra húztak tyúkot, hanem a kardodra.

A katonák nevetnek.

VASTAGHa a kardomról van szó, nem ismerek tréfát, Jónapot! Legközelebb tyúk helyett te kerülsz rá, Jónapot! Nagyon a bögyömben vagy, Jónapot!

FEKETEberohan Heuréka! Elkészült a költemény! Micsoda ünnepi köszöntő! Remekművet írtam, gyerekek, remekművet! Figyeljete csak!

Olvas.

Jól élünk, és ez nem szégyen

Ezeröttszázhatvannégyben.

Kifülevén a kor szavát

Teremtettünk külön hazát,

Melyben jól élhetünk most is,

Mikor a fél világ kódis.

Köszönhetjük ezt egy bégnek,

Bölcsek legnagyobb bölcsének,

E nagy névre zengnék, zúgnék,

Mint a szélvész – ó, Kucug bég.

Ó, te fényes tekintetű ...

FÜLEKI^{Te meg tudod, mi vagy? Tetű!}

FEKETE^{Ki volt az? Azonnal álljon elő, ki volt az?}

FÜLEKI^{Én voltam. És ha akarod, megismétlem. Tetű!}

FEKETE^{meghunyáskodva De miért? Tulajdonképpen miért mondod ezt?}

FÜLEKI^{Mert belementünk ugyan egy kétes üzletbe – de azért nem kell ennyire lelkesedni! Nem kell túllihegni, kevesebb is elég lesz. Tűnj el, Fekete Demeter! Látni sem bírlak!}

FEKETE^{De hát én... én csak megrendelésre ... Jónapot rendelte tőlem a mai alkalomra}

...

FÜLEKI^{ordít Azt mondtam, tűnj el!}

Fekete kioldalog.

FÜLEKI^{És tűnjetek el ti is! Mit nyüzsögtök itt, mint a hangyák? Senkit nem akarok látni! Senkit!}

Oszlik a várnép.

FÜLEKI Csöndet akarok... Nyugalmat akarok... Tisztaságot akarok ...

A szín kiürül. Lassan csökken a fény. Füleki egyedül marad, arcát kezébe temeti, összegörnyedve ül. Csönd. Majd mintha egy fontos eseményre kezdene figyelni, lassan fölegyenesedik. Minden porcikája megfeszül. Arca kifényesedik, mintha megtalált volna valamit, amit eddig hiába keresett. Az egész jelenet csökkentett fényben zajlik. Ahogy Füleki figyel, a vár különböző pontjain felhangzik az örök kiáltása: "Figyelsz?" – és a válasz: "Figyelek!" Mindenfelől, többször, rövid szünetekkel. A jelenet szereplői mozdulatlanok. Kimerevített kép.

VASTAG Jász Lukács!

TORONYI Elesett.

VASTAG Nagy Gáspár!

TORONYI Elesett.

VASTAG Beke Pál!

TORONYI Elesett!

VASTAG Ördög Mátyás!

TORONYI Elesett!

VASTAG Vitéz Fábián!

TORONYI Elesett!

VASTAG Toronyi Tamás!

TORONYI Jelen!

VASTAG Trombitás Ferenc!

TORONYI Elesett!

VASTAG Fekete Demeter! *Csend. Fölemeli a hangját.* Fekete Demeter!

TORONYI Elesett. Fertály órája tépte szét egy török ágyúgolyó a keleti bástyán.

VASTAG *Szünet után* Illesse tisztelet azokat, akik helyálltak halálig. Más mindenki itt van?

TORONYI Jelentem – még itt.

VASTAG Rendben. Reggelihez sorakozó!

TORONYI Reggeli nincs!

VASTAG Várispán! Hol a várispán?

JÓNAPOT Itt vagyok.

VASTAG Az embereim nem kaptak reggelit. Követelem, hogy azonnal kapjanak reggelit!

JÓNAPOT Miből?

VASTAG Te mit reggeliztél?

JÓNAPOT Semmit.

VASTAG Mit fogsz ebédelni?

JÓNAPOT Semmit.

VASTAG Mi lesz a vacsorád?

JÓNAPOT Semmi.

VASTAG Értem.

JÓNAPOT Három hónapja tart az ostrom! Mindenünk elfogyott!

VASTAG Emberek! Van víz a kútban, igyatok abból, az felfrissít. Posztokat elfoglalni! A bástyákon szolgálatot teljesítő embereket leváltani!

TORONYI Még nem kaptunk muníciót.

VASTAGVárispán! Add ki a muníciót.

JÓNAPOTNincs több muníció. Se puskapor, se ágyúgolyó.

VASTAGEmberek! Mi a magyar, hogy csak puskaporral és golyóbissal képes harcolni? Őseink pusztá karddal szerezték ezt az országot – mi karddal fogjuk megvédeni!

KATONÁK*cérvavékonyan* Hujjujjuj ...

ZSUZSAHallom, már egy nyomorult reggelire sem futja! Micsoda életünk volt itt valamikor! Kinek volt itt baja? Senkinek! Megvolt mindenünk. Boldogan élhettünk volna – akármeddig. De arra az átok Fekete Demeterre rájött a hazafiság! A legrosszabbkor gyújtotta lángra a katonáidat...

FÜLEKI*rendreutasítóan* Széttépte egy ágyúgolyó!

ZSUZSA*meghökken, majd halkán* Szegény Demeter ...

FÜLEKIde figyelj, Zsuzsa. Súlyos döntés előtt állok. Arra gondoltam, hogy mégsem pusztulhatunk el ...

ZSUZSA*felvillanyozva* ... ebben a várban ...

FÜLEKI*elkesen* ... mint a gyáva patkányok ...

ZSUZSA... ha török, ha szakad, ki kell innét ...

FÜLEKI... törnünk! *Felszabadultan*. Köszönöm, Zsuzsa! Nem csalódtam benned! Magam is erre gondoltam! Ez az egyetlen megoldás! A kis csapat élére állok, és kirohanunk! Mint Zrínyi Szigetvárból!

ZSUZSA*pánikban* Ádám! Ne bomolj! Én nem erre gondoltam ...

FÜLEKI*Váratlanul* kell a törököt meglepni... Hirtelen kicsapni rájuk... Hogy minél többet vigyünk magunkkal belőlük a másvilágra... Gyere, kardom, gyere! Munkára fel!

Szünet.

ANNAHova, hova Zsuzsa asszony?

ZSUZSA*Te vagy az?* ... Csak úgy megyek ... Lenézek a konyhába ... *Szünet*. Hát igen!

Én most elmegyek innét! *Gondolkozik*. Ide figyelj, Kis Anna! Nekem kéne valaki. Olyan, mint te. Aki segít nekem. Tejben-vajban fürdetnélek, Kis Anna. Gyere velem! ... *Szünet*.

Kulcsot vesz elő, megrázza. Nem érted? Vértürdô lesz! Itt már csak hullákra van szükség! Mi ketten nem vagyunk hullának valók!

Anna makacsul nem szól. Zsuzsa dühbe gurul.

ZSUZSA*Tudom én, mire vársz!* Siess, amíg él! Egy kicsit – még a tied lehet! *Ki*

ANNA*Áldja meg az Isten, Zsuzsa asszony*. *Füleki felé*. Zsuzsa asszony fölment a bástyára. Onnét figyel a kirohanást. Azt üzeni, hogy búcsú nélkül könnyebb az elválás. És ezt a kendőt küldi a kapitány úrnak, örök emlékül. Óvja meg az Isten, kapitány úr.

FÜLEKI*Minden jót, Kis Anna*. Azt hittem, egyszer majd ... De nem volt időnk. És most már nem is lesz. Menj innét. Menj ebből a várból. Menekülj! Megígéred?

Szünet.

Emberek! Magyarok! Volt idő, amikor mindnyájatokat langyos pocsolyába vezettek. Rossz híre lett ennek a várnak. Bűdös volt az a boldogság, amiben henteregtünk. A Gondviselés előre nem látható tervei szerint azonban újra itt vannak a törökök!... *Füleki kirántja a kardját*.

Kürtszó. *Hirtelen kivilágosodik a szín*. *Vége az álomnak*.

ANNA*Kapitány úr!* Itt vannak a törökök!

KATONÁK*Éljenek a mi török barátaink!* Éljen! Éljen!

KUCUG*berohan a várkapu felől* Menedékjogot kérek! Menedékjogot kérek!

Az éljenzés lehvad.

JÓNAPOT Mit jelentsen ez, fényes tekintetű Kucug bég?

FEKETE *berohan és szaval*

Jól élünk, és ez nem szégyen
Ezerötszázhatvannégyben,
Köszönhetjük ezt egy bégnek,
Bölcsök legnagyobb bölcsének,
E nagy névre zengnék, zúgnék,
Mint a szélvész – ó, Kucug bég,
Ó, te fényes tekintetű ...

KUCUG *leinti* Hagyd! Nem aktuális.

JÓNAPOT Hogyhogy nem aktuális?

KUCUG Lebuktam.

FEKETE Na tessék! Hát lehet itt verset írni?

JÓNAPOT Szóval lebuktál?

KUCUG Már mindenkit likvidáltunk, aki útban volt. Nincs több levágandó fej.

JÓNAPOT *átgondolja a helyzetet, rövid szünet után* Illetve egy fej még volna. Nemdebár?

KUCUG *bólint* Az enyém. A helyettesem bég akar lenni.

VASTAG Ezen ne múljék! *Kirántja a kardját.* Végre egyszer gusztussal csinálom ezt a munkát

...

Indul Kucug felé, aki rémülten menekül. Vastag üldözi.

KUCUG *futás közben* Menedékjogot kérek! Menedékjogot kérek!

JÓNAPOT Az nem olyan egyszerű, kérem. Azt meg kell fontolnunk.

FEKETE Ennek, aki ódákat csikart ki belőlem?

VASTAG *üldözi* Ezt a fejet nem Bécsbe küldjük! Ezt megtartom magamnak emlékebe!

FÜLEKI Állj! Elég volt, Balázs! Megadom a menedékjogot.

VASTAG Megvesztél, kapitány?

ZSUZSA Örült vagy, Ádám?

Vastag tehetetlen dühében fenékbe rúgja Kucugot.

FÜLEKI *főlemeli a hangját* Nem érted, hogy menedékjogot élvez?

VASTAG Micsoda? Még élvez is?

FÜLEKI Lelépni! Hátra arc! In-dulj!

Vastag ki.

FÜLEKI *Kucughoz* Ezennel a vendégünk, Kucug bég.

KUCUG Ha méltóztatna emlékezni rá: Kacor a nevem. Kacor Pisti!

2. kép

Váruddvar. Jónapot és Figl tárgyal. Az egész jelenet alatt valaki a háttérben, háttal a közönségnek, sepreget.

JÓNAPOT Alázatosan esedezem, méltóságos uram...

FIGL Nem vagyok méltóságos. És nem is leszek, ha maguk szabotálnak, és én egy fia török fejet sem tudok szállítani Bécsbe, már mióta!

JÓNAPOT De hogy szabotálunk, dehogy szabotálunk, méltóságos... azaz nagyságos uram. Csak hát...

FIGL Maguk nem szállítják a török fejeket, én viszont állandóan kapom a fejmosásokat Bécsből. Semmi fej, csak fejmosás?

JÓNAPOT *kényszeredetten nevet* Nagyon szellemes, nagyságos biztos uram, rendkívül szellemes, mint mindig.

FIGL *szárnyakat kap* Ha ez így megy tovább, Jónapot – én fogom a kalapomat, és jónapot!

JÓNAPOT *kényszeredetten nevet* Hogy én mennyire rajongok a szójátékaiért, biztos uram, el se tudom mondani! Ilyen tömör megfogalmazásokkal, esküszöm, csak Senecánál találkoztam... Akkor egy kis előleget méltóztassék...

FIGL Előleget? Miféle előleget?

JÓNAPOT Hát ugye, előbb-utóbb majd csak megint tudunk török fejeket produkálni. Egy kis gazdasági pangás, előfordul az ilyesmi. Csakhogy az embereimnek addig is enni kell.

FIGL Enni? De hiszen maguknak egész ékszerkereskedésük van.

JÓNAPOT Volt, uram! Csak volt!

FIGL Mi lett azzal a rengeteg ékszerrel?

JÓNAPOT Átvándorolt önhöz, biztos uram.

FIGL Hozzám? *Tűnődve.* Már minden ékszer nálam volna?

JÓNAPOT Ahogy mondani méltóztatik.

FIGL Hihetetlen. Nem is hiszem el! Bizonyosan van még maguknak. Elő velem!

JÓNAPOT Nincs, uram, nincs.

FIGL Előleget nem adok. De ékszert, megfelelő áron, mint eddig, hajlandó vagyok átvenni.

JÓNAPOT Előleg esetén az eddig "egy tallér – egy fej" tarifát leszállíthatjuk. Ezentúl két tallérért két fejet számítanánk.

FIGL Ide figyeljen, én már egyszer ráfizettem a maga számíttatásaira. Megfelezi a fejeket, azután négybe vágja, itt összead, ott kivon – és a végén az jön ki belőle, hogy két tallért fizetek egy fejért. Nekem ebből elegendő volt. Előleg nincs – ékszert átveszek.

JÓNAPOT Az embereim már éheznek.

FIGL Minek ékszer az éhezőnek? Adják ide a dugott ékszereket, és jóllakhatnak.

JÓNAPOT *rövid gondolkozás után* Toronyi Tamás!

TORONYI *be* Jelen!

JÓNAPOT Beke Pál!

BEKE *be* Jelen!

JÓNAPOT Vitéz Fábián!

VITÉZ *be* Jelen!

JÓNAPOT Trombitás Ferenc!

TROMBITÁS *be* Jelen!

JÓNAPOT Sorakozó! *Végigméri a sort, Toronyihoz.* Ezüstszelence, fülönfüggő, rubint, jáspis?

TORONYI Nincs már egy darab sem. Mindent odaadtunk.

JÓNAPOT Mindenki?

TORONYI Mindenki.

JÓNAPOT *gondolkozik, majd kiszámolja őket* Ec-pec-kime-hetsz, holnap-után bejő-hetsz, cérnára cine-gére, ugorj cica az

e-gérre, fuss! *Trombitásra mutat.* Megmotozni!

TROMBITÁS *miközben motozzák* Ez nem igazság! Múlt héten adtam oda az utolsó pár fülönfüggőt! Amit a feleségemnek tartogattam!

JÓNAPOT Nincs is feleséged, te bunkó.

TROMBITÁS Majd csak lesz egyszer.

TORONYI *Jónapothoz* Jelentem, nincs nála semmi.

JÓNAPOT *odamegy Trombitáshoz, mereven nézi* Tátsd ki a szád. *Trombitás kitérte a száját.* *Jónapot villámgyors mozdulattal hátra vágja, Trombitás csuklik, Jónapot a tenyerével felfog valamit, és tartja.* Ez mi?

FIGL *odarohan, megnézi* Gyémánt!

JÓNAPOT Én inkább brillnek nevezném. Mit szólsz ehhez, Trombitás Ferenc? Mire jó a lyukas fog!

TROMBITÁS Fogalmam sincs, ki dughatta a lyukas fogamba.

JÓNAPOT Fontos, hogy megvan. Le is nyelhetted volna. És akkor aztán kereshetjük.

TROMBITÁS *skijön a sodrából* De a kutyateremtésit a világnak! Múlt héten egy fülönfüggő, most ez a kő! Én csak egyszerű közvitéz vagyok, nem fejőstehén!

JÓNAPOT Bár volnál fejőstehén, fiam, legalább tejet ihatnánk.

TROMBITÁS Azt a követ a lányomnak tartogattam.

JÓNAPOT Akit a feleséged szül majd, akit még el sem vettél. Hát nem vagy éhes, te szerencsétlen?

TROMBITÁS De nagyon. Két napja nem ettünk.

JÓNAPOT Na látod. Kérdezd meg Figl méltóságos urat, van erről egy szentenciája. *Int Figlnek, mint egy karmester.*

FIGL Minek ékszer az éhezőnek?

JÓNAPOT Hallod? A biztos úrtól tanulhatsz. *Figlhez.* Mit ad érte?

FIGL Mutassa csak... *Vizsgálja a követ.* Nem túl nagy, legfeljebb félkarátos.

JÓNAPOT Ahogy mondja! Körülbelül két és fél karát.

FIGL Fél karátot mondtam, nem két és felet!

JÓNAPOT Azt hittem, rosszul hallok. Mert ez megvan három karát is. De ön mindig kevesebbet mond – így kijön a két és fél. A fél karát differenciát ráadásnak adjuk, ugye, fiúk?

KATONÁK Igen.

TROMBITÁS Adja a rosseb. Kérem vissza a követem.

JÓNAPOT Tehát mit ad érte, biztos uram?

FIGL *nézi a követ* A csiszolása nem a legtökéletesebb... A fénye kissé sárga...

TROMBITÁS *felülkerekedik benne a szakértő* Ez sárga? Olyan tiszta fénye van, mint a Dél Csillagának! A csiszolása pedig a legtökéletesebb antwerpeni műhely munkája. Nézze ezt a fénytörést, uram! Tipikus németalföldi csiszolás. Ha ebből a szögből nézi, akkor jön ki a szépsége igazán. Látja ezt a sugártörést? Nyolcszoros törése van, nézze meg, uram...

FIGL Ejha! Ez aztán a szakértő, Jónapot uram! Hol képezték ki?

JÓNAPOT A csaták szünetében volt ideje művelődni.

FIGL Na jó, nem bánom, adok érte – mondjuk – kétszáz tallért!

TROMBITÁS*Ágra nyílt szemmel* Ezért a kôért? Akkor inkább lenyelem! *Villámgyors mozdulattal kikapja Figl kezébôl a követ, bekapja, és nagyot nyel.*

FIGL*Megôrült?*

JÓNAPOT*Te átok! Mit csináltál?*

TROMBITÁS*Sugárzik* Lenyeltem!

JÓNAPOT*Nyisd ki a szád! Trombitás kitérte a száját, Jónapot hátra veri, többször egymás után, eredménytelenül. Végül belenéz a szájába. Ott a lyukas foga. Üres. Ez valóban lenyelte.*

FIGL*Ez arrogancia, kérem! Ez túrhetetlen, kérem!*

JÓNAPOT*Trombitáshoz* Most mihez kezdünk, te szerencsétlen? Rendben van, te zabáltál egy követ – de mit esznek a többiek?

FIGL*Nekem kell az a kô! Azonnal csináljanak valamit!*

JÓNAPOT*Nem tehetünk semmit, biztos uram. Majd figyeljük ôkelmét. Torony!*

TORONYI*Igenis!*

JÓNAPOT*Egy percre sem hagyjátok egyedül.*

A *reteráton* sem!

TORONYI*Igenis!*

JÓNAPOT*Figlhez* Sajnos legalább huszonnégy óra, amíg ez a kô végigmegy benne.

FIGL*Én addig nem várhatok, kérem! Nekem kell az a kô! Találjanak ki valamit!*

JÓNAPOT*De hát mit tehetünk?*

FIGL*Mit bánom én! Vágják fel a hasát! De nekem kell az a kô!*

JÓNAPOT*Fiúk! Ki ért a disznóöléshez?*

TORONYI*Jelentem, én értek!*

JÓNAPOT*Trombitásra bök* Vágd fel a hasát.

TROMBITÁS*Nem! Hagyjatok! Üvölt, hárman leteperik.*

JÓNAPOT*Ne félj. Utána visszavarrunk.*

VASTAG*kirántott karddal berohan* Itt a török? Hajrá, magyarok!

JÓNAPOT*Ugyan már. Csak ezt a Trombitást motozzák.*

VASTAG*Motozzák? Bicskával?*

FIGL*Képzeld, hadnagy, lenyelt egy követ.*

VASTAG*Követ? Ilyen éhes a szerencsétlen? Jónapothoz. Persze, mert már megint nem osztottál reggelit!*

JÓNAPOT*Ha egyszer nincs miből.*

VASTAG*Te mit reggeliztél?*

JÓNAPOT*Semmit.*

VASTAG*Mit fogsz ebédelni?*

JÓNAPOT*Semmit.*

VASTAG*Mi lesz a vacsorád?*

JÓNAPOT*Semmi.*

VASTAG*Értem. De hát a teremtésit, mi a várispán feladata? Az embereimet etetni kell!*

JÓNAPOT*Etesd. Varázsolni nem tudok.*

FIGL*Lizgatottan* Ez meg lenyelte a követ, kérem!

VASTAG*Magát miért izgatja ennyire? Lenyelte, hát lenyelte. Majd kiadja.*

JÓNAPOT*Ebből a brillből élhattünk volna egy ideig. A királyi biztos úr meg akarta venni.*

És a Trombitás lenyelte.

VASTAG*Ennek a disznónak gyémántja volt?*

JÓNAPOT*A lyukas fogába rejtette.*

VASTAG*dühösen* Rajta! Vágjátok fel a gazembert!

A három katona újult erővel nekiesik Trombitásnak, aki üvölt. Ásóval, kapával a vállán bejön Füleki.

FÜLEKI Mi történik itt?

JÓNAPOT Úristen! Magyarázhatom előlről. *Hadarva*. Trombitásnak volt egy briliánsa. El akartam adni Figl királyi biztos úrnak. Trombitás lenyelte. Most keressük a követ.

FÜLEKI Keresitek a követ? Hol, a hasában?

JÓNAPOT Ha egyszer ott van, a hasában.

FÜLEKI Azonnal engedjétek el!

Elengedik Trombitást, aki tépetten, alsóruhában feltápáskodik.

FÜLEKI Szégyen, gyalázat! Egymást metéletek? Magyar a magyart?

VASTAG Ha egyszer gyémántot rejteget a disznó!

JÓNAPOT Ez lett volna a megélhetésünk.

FIGL Most mi lesz? Felvágják vagy nem vágják fel?

FÜLEKI Nem vágják fel.

FIGL De nekem kell az a kô!

JÓNAPOT Miből élünk, ha nincs meg a kô?

FÜLEKI Trombitás!

TROMBITÁS Igenis!

FÜLEKI Fölmégy Zsuzsa asszonyhoz, és megmondod neki, jöjjön azonnal, és hozza magával a tengerké veronai bársonyt. Indulj!

TROMBITÁS Igenis! *Ki*.

FIGL Herr kapitány! Ha nem vágják fel ezt az embert – akkor tudja mit? Én őt szőröstül-bőröstül megveszem! Mennyiért adják?

JÓNAPOT No várjunk csak... A kô benne három és fél karát... Mellesleg a legbátrabb harcosunk, tehát nagy veszteség számunkra... Azonkívül kiváló gyémántszakértô... Az összesen annyi, mint...

FIGL Állj! A kôért a kétszáz tallért fölemelem háromszázra. Az emberükért pedig adok ötvenet? Stimmt?

FÜLEKI Nem stimmt. Nem rendezünk embervásárt, Figl uram.

FIGL Tisztázzuk: éheznek vagy nem éheznek?

FÜLEKI Még csak most kezdjük, Figl uram. Tehát még nem vagyunk a teljes aljasság állapotában. Még várnia kell egy keveset.

FIGL De nagyon fennen beszél, kapitány! Egyébként embervásárt mondott? Azt beszélik, ez a Kucug bég, aki a törököknél lebukott, valamelyik magyar végvárban bujkál.

FÜLEKI Ne mondja! Igazán?

FIGL Azt hiszem, nem is kell mondanom, hogy Kucugért kiemelt fejpénzt tudnék fizetni.

JÓNAPOT Mennyi volna az, ha szabad kérdezni?

FIGL Szép summa. Csak annyit mondhatok: szép summa. Nem árt, ha átfésüljük a várat.

JÓNAPOT Ha szép summa, akkor átfésüljük. De még mennyire, hogy átfésüljük!

FIGL Az a söprögetô például kicsoda? Már jó néhányszor megfordultam itt, de még sosem láttam maguknál.

JÓNAPOT Az a söprögetô? Hát kérem szépen...

FÜLEKI *elvágja a mondatot* Hogy ki az a söprögető? *Szünetet tart, végignéz az emberein.* Vastag hadnagy!

VASTAG Igenis!

FÜLEKI Mondd meg a királyi biztos úrnak, hogy ki az a söprögető.

A söprögető alak megmerevedik, majd rémülten megfordul, szemben áll a közönséggel: Kucug. Riadtan nézi a lassan feléje lépegető Vastag Balázst. Vastag vár, hosszan, majd visszafordul Figl felé.

VASTAG Régi emberünk. Mindig is itt volt a várban.

FIGL Valóban? Hogyan lehetséges, hogy nem láttam eddig?

VASTAG Olyan a beosztása. Egész nap csak söpröget. *Kucughoz.* Söpörhetsz tovább!

KUCUG Köszönöm szépen! *Megemeli a sapkáját, varkocs hullik ki alóla.*

FIGL Nini! Milyen érdekes hajviselete van a maguk emberének. Csak nem török varkocs az a fején?

VASTAG *elvörösödik* Az? ... Az nem is varkocs... Akarom mondani... Nem is a fején van...

FÜLEKI Dehogynem! A fején van, és varkocs. Ugyanis ő a mi kémünk. Időnként átdobjuk a törökökhöz. Most éppen szabadságon van itthon.

FIGL És sepreget. Szabadság alatt sepreget.

JÓNAPOT Ez a mániája. Mit csináljunk vele?

ZSUZSA *Trombitással be, hozza a vég bársonyt* Itt vagyok, Ádám. Mit akarsz a veronai bársonnyal?

FÜLEKI *Figlhez* Nézze csak, Figl uram. Egy teljes vég valódi veronai bársony. Mit ad érte?

ZSUZSA Mit akarsz a bársonnyal?

FÜLEKI Sajnálom, Zsuzsa. Megesszük.

FIGL *magához rántja a véget* Ezt már le ne nyeljék, mint a gyémántot! Magyar perverzió!

ZSUZSA Nem adom a veronai bársonyomat! Nem adom!

FÜLEKI Zsuzsa! Kérlek, viseld el úgy, ahogy méltó hozzád. Tehát mit ad érte, Figl uram?

FIGL Adok érte – mondjuk – egy aranyat.

JÓNAPOT Ez megörült.

FIGL Kettő arany. De egy vassal se több.

JÓNAPOT Öt arany. Vagy én nyelem le.

FIGL Nem éri meg, de adok hármat.

JÓNAPOT Uram, nézze meg ezt a minőséget...

FÜLEKI Hallgass, Jónapot. Figl uram, én ugyan négy aranyat adtam érte, de háromért a magáé.

FIGL *Jónapothoz* Látja? Ez egy becsületes ember. *Fizet Fülekinék.*

FÜLEKI *Inyomban ad egy aranyat Vastagnak* Azonnal küldess a gyulai piacra bevásárolni!

KATONÁK Éljen a várkapitány!

VASTAG Emberek! *Odadobja az aranyat Toronyinak.* Menázsivételezésre, irány a gyulai piac, indulj!

A katonák lépésben kifelé.

JÓNAPOT Állj!

A katonák megállnak.

VASTAGHogyhogy állj! Ha én egyszer azt mondom, hogy in-dulj, akkor in-dulj!

Katonák lépésben kifelé

JÓNAPOTÁllj!

Katonák megállnak

VASTAGIde figyelj, Jónapot! Én téged egyszer...

JÓNAPOTTrombitás megfigyelés alatt áll. Trombitás Ferenc kilép! *Trombitás kilép.* Vitéz

Fábián kilép! *Vitéz kilép.* Te vagy a megfigyelője. Egy percre sem hagyod egyedül!

Értetted?

VITÉZÉrtettem!

JÓNAPOTMost vezényelj, hadnagy.

VASTAGVigyázz! Menázsivételezésre, irány a gyulai piac, in-dulj!

Toronyi és Beke lépésben ki.

JÓNAPOTA bevásárlást én vezetem! Mindjárt megyek utánatok.

ZSUZSA*sír* A drága veronai bársonyom ... Ezeknek a bugrisoknak a gyomrába ... Végre volt egy igazi veronai bársonyom ...

FÜLEKI*Majd* jobb idők jönnek, és veszünk másikat. Szedd össze magad.

FIGL*Nagyon sajnálom, kapitányné asszonyom, hogy meg kell fosztanom tőle. De hát ennek a szegény éhező várnépnek ennie kell.*

JÓNAPOTA biztos úrnak aranyszíve van.

FIGL*Mondja csak, Herr Kapitány, már az előbb meg akartam kérdezni – mi az ott magánál?*

FÜLEKI*Ez? Kapa.*

FIGL*Kapa? Minek, ha szabad kérdezni?*

FÜLEKI*Van itt egy kis veteményeskertem. Azt kapálgatom.*

FIGL*Veteményeskert? Mi van benne?*

FÜLEKI*Zöldborsó, sárgarépa, káposzta – ez-az.*

FIGL*És terem is?*

FÜLEKI*Még nem. Nagyon zsenge. De nemsokára teremni fog.*

FIGL*Vastaghoz És maguk segítenek neki, ugyebár?*

VASTAGMég mit nem! Magyar vitéz nem kapál!

FIGL*Kitűnő! A kapitány kapál – a többi meg lazsál! Körülnéz, hogy van-e sikere.*

JÓNAPOT*csak ő reagál* Rendkívül szellemes, biztos uram. Szárnyalóan szellemes.

FIGL*Ami szellemes – nem mindig kellemes!*

JÓNAPOT*Ragyogó, uram, ragyogó! Milyen lovon óhajt távozni, ha szabad kérdezni, mert az a ló, ugyebár, jobban mondva gebe, amin ide méltóztatott jönni ...*

FIGL... már fő! Tudom.

JÓNAPOTHogyhogy?

FIGL*Tudom, ha maguk ínségben vannak, nem tanácsos ide lovon jönni. Tehát a faluban hagytam a lovamat, és néhány petákért vettem egy kimúlásra ítélt göthös gebét. Most ezt főzik, uraim. Jó étvágyat hozzá! *Tánc lépésben kilejt. A söprögető Kucug mellett megáll. Ha**

netán az a Kucug bég mégis felbukkanna, csak üzenjenek. Nagy pénzt fizetek érte.

Ágyô! *Ki.*

ZSUZSAA tengerkék veronai bársonyom! Mért kellett elkótyavetyélni, amikor már fô a ló?

JÓNAPOT Trombitás! Vitéz! Kavarjátok meg, nehogy odakozmáljon!

KATONÁK! Genis! *Ki.*

VASTAG Kucug!

KUCUG *megfordul* Kacor, ha szabad kérnem, Kacor.

VASTAG Indulás az istállóba, Kucug, takarítani!

KUCUG Ne tedd ezt velem, Balázs. Emlékezz a gyerekkorunkra... Liba-liba libben, liba-liba jár, hátán Kisbalázssal! ...

VASTAG *egy pillanatra megfeledkezik magáról ...* fényes napra száll! *Szünet, majd megrázza magát.*

Indulás az istállóba!

KUCUG Ezt nem teheted a te Kacor Pista barátoddal ...

VASTAG És csak egy Kucug nevű lovászt ismerek. Indulás az istállóba lóganajt hányni!

KUCUG Hiszen már nincs is ló az istállóban.

VASTAG De ganaj még van! Vigyázz! Hátra arc! Irány az istálló, in-dulj!

Kucug vezényszóra, a seprűt puskaként vállára téve, kilép. A nyomában Vastag.

ZSUZSA Szeretném tudni, most mi következik. Az alsóneműt mikor cibáljátok le rólam, hogy ezek a léhűtők zabálhassanak?

JÓNAPOT Csak mindent sorjában, Zsuzsa. Ne türelmetlenkedj.

ZSUZSA Te?! Éppen te köszörülöd rajtam a szellemességedet, te, akinek a várnép ellátása volna a dolga? Úgy megtéplek, hogy attól koldulsz!

JÓNAPOT *menekül* Bocsnát, mennem kell a piacra... Sietnem kell... Már itt se vagyok ...

Ki.

ZSUZSA *utánakiált* Nyavalyás lókupec! Tetűkereskedô!

FÜLEKI Zsuzsa, csillapodj. A várkapitány felesége vagy!

ZSUZSA Igazán? Jó, hogy mondod, már teljesen elfelejtettem. Mert semmi jele, hogy várkapitány a férjem. Tán ez a kapa emlékeztessen rá?

FÜLEKI Nem rossz dolog ez a kapa, hidd el.

ZSUZSA Mért volna rossz? Dobó Katica is arról ismerte föl férjét, az egri hôst, hogy kapitányi kapával mászkált a bástyákon! Zrínyi is kapával hadonászva ijesztgeti a törököt! A töröknek égnek áll a varkocsa, ha meglát egy kapát! Kapa – az új magyar csodafegyver!

FÜLEKI Ki tudja? Hátha. Egyszer ezt is ki kell próbálni.

ZSUZSA Ha szerencsém van, előbb-utóbb még zöldségeskofa is lehet belőlem. Csakhogy én nem zöldségeskofának születtem!

FÜLEKI Az ember nem születik semminek. És lesz belőle valami.

ZSUZSA Például kapás várkapitány.

FÜLEKI Például. No megyek. A káposztás csupa gyom. *Ki.*

ZSUZSA *egyedül* Zöldségeskofa pedig nem leszek! *Felrohan a szobájába.*

FEKETE *kintről, a várkapun be, nagyon lelkes* Hahó, hahó! Hol vagytok, jó gyapjasiak – lesz már elég kopja, sisak! *Senki, körülnéz.* Úgy eltűntek, mint a kámfor – pedig lesz mit enni mától!

Senki. Fogunk enni-inni sokat – eladom a rigmusokat!

Zsuzsa ismét megjelenik, óvatosan, lopakodva, sok motyóval. Hóna alatt ékszeres ládikó. Mikor Fekete ismét megszólal, ijedten behúzódik egy mélyedésbe.

FEKETE Hol vagytok, ti nyavalyások – megvan már az apanázstok! *Megy tovább, Zsuzsa búvóhelye felé.* Varga varrta csizma príma – egy pár holtodig is bírja! *Megy tovább.* Mindegy, király, úr vagy proosztó – nincs jobb, mint a Brammer-posztó! *Beleütközik Zsuzsába.* Hát te mit csinálsz itt, Zsuzsa – legfrissebb az Eichner husa!

ZSUZSA Mondd, te megörültél?

FEKETE Reklámköltő lettem Gyulán – nyomot hagy az ember agyán!

ZSUZSA Hát csak menj, keresd meg a többieket.

FEKETE *nézi a megrakott Zsuzsát* Eladni viszed motyódat – a könnyeim is potyognak!

ZSUZSA Ó, csak éppen nálam van egy-két apróság ...

FEKETE *megértően bólogat* Hogy ne éhezzen a várnép – ó, Zsuzsa, ez igazán szép!

ZSUZSA Nézd, Demeter ...

FEKETE Tartd meg mindent ládikádban – nekem egzisztenciám van!

ZSUZSA Mit bánom én! Engedj utamra végre!

FEKETE Jó ára van a reklámnak – eltartom az egész várat!

ZSUZSA Ide figyelj! Ha nem szűnsz meg klapanciázni, én úgy itt hagylak, hogy nem látsz többé! *Fekete meghökken. Szünet.* Egyébként... mindenképpen itt hagylak. Nem látsz többé

...

FEKETE Mit beszélsz?

ZSUZSA Neked megmondom. Nem tudja senki. Csak te. Elmegyek.

FEKETE De miért?

ZSUZSA Nem érzed ezt a szörnyű szagot?

FEKETE *szaglászik* Lóhús.

ZSUZSA Újra itt tartunk. Nekem ebből elég volt egyszer! Elmegyek!

FEKETE Itt hagyod a várat? *Csend.* Füleki Ádámot? *Csend.* Engem? *Csend.*

ZSUZSA Mindent, ami ideköt.

FEKETE *halkan* De hát én szeretlek, Zsuzsa.

ZSUZSA Az ágyban.

FEKETE Én mindenestül szeretlek. Nekem te vagy... Hallgass ide, Zsuzsa. Egyszer, a te sugárzásodban, nagy eposzt akarok írni erről a várról...

ZSUZSA Én arra nem érek rá, hogy azt kíváram! Én élni akarok! És most! És ebben a várban nem lehet élni!

A várkapuban, két libával a hóna alatt, megjelenik Kis Anna. Mikor észreveszi őket, behúzódik egy mélyedésbe.

FEKETE Most majd lehet! Nincs többé nyomor! A gyulai vásárosok beleszerettek a rigmusaimba, jól megfizetnek érte. Az egész várat el tudom tartani! *Vidámkodva.*

Mézeskalács huszár, bábu – egész világ idebámú'!

ZSUZSA *szünet után* Te! Mi jól megvolnánk ketten. Te írnád a rigmusokat, én pedig – szeretnék.

FEKETE Zsuzsa, én azt akartam... én jót akartam ezeknek az embereknek ...

ZSUZSA Döntsd el, mit akarsz! Ezeknek az embereknek Mikulás bácsit játszani – vagy pedig velem élni!

FEKETE Veled élni. De azt is akarom, hogy ez a vár ... ezek az emberek ...

ZSUZSA Mindent akarni nem lehet! Vagy-vagy! Én indulok. Nincs több időm. Jössz vagy nem jössz?

Szünet. Fekete tanácstalanul hallgat.

ZSUZSA Isten áldjon, Demeter! *Indul.*

FEKETE A kutyaúrstenit! Mért nem tudok nélküled élni! *Megy Zsuzsa után.*

ZSUZSA *megsimogatja Feketét* Jó fiú vagy, Demeter. Gyerünk!

Mindketten ki. Kis Anna előlép a mélyedésből. Néz utánuk, szomorúan, felháborodottan. Lassan jön befelé. És szinte összeütközik Fülekiével.

FÜLEKI Kis Anna!

ANNA *Zavarban* Most jöttem épp ... csak úgy jöttem ...

FÜLEKI *a libákra mutat* Tán csak nem szárnyakon?

ANNA Hoztam két libát a faluból. Maguknak. Meg is pucolom, jó?

FÜLEKI Nektek is kell az a két liba, otthon.

ANNA Az én libáim, azt teszem velük, amit akarok.

FÜLEKI *ágyan* Kis Anna, Kis Anna ... Ha új életet kezdhetnék...

ANNA Rendbe rakok mindent. Itt maradok.

FÜLEKI *felvillanyozva* Igazán itt maradsz?

ANNA Hogy mossam az ingeit! *Zavarban.* Zsuzsa asszony... nem mindig ér rá...

Gondoltam, majd én ...

FÜLEKI Tudom, hogy elmentek.

ANNA *haragosan* És maga hagyta?!

FÜLEKI Hagytam.

ANNA *Szünet után felnéz Fülekire, halkán* Rossz?

FÜLEKI *bizonytalanul* Nem is tudom ...

Nézik egymást, közelednek, majd hirtelen becsörtet Happarott. Megtorpan.

HAPPAROTT Pardon.

FÜLEKI *türelmetlenül* Tudom! Maguk nem szeretik a szegényszagot! El akarnak menni!

Menjenek a fenébe!

HAPPAROTT Téved, Herr kapitány. Maga visszafogadott bennünket, és ezt nem felejtjük el.

FÜLEKI Akkor minek jött most ide?

HAPPAROTT Adjon kapát nekünk!

FÜLEKI Úgy látszik, ennek az én kertemnek sikere van.

HAPPAROTT *álmodozva* Kraut ... Schöne Krautköpfe... Hogy is mondják ...

FÜLEKI Káposztafej.

HAPPAROTT Olyan szépek azok a káposztafejek. Gondoltuk, megkapáljuk, nehogy elborítsa az a... wie sagt man das... dudva!

FÜLEKI Rendben van, Happarott. Annyi kapát kap, amennyit csak akar. Ez máris a magáé. Vigye! *Odanyújtja a sajátját.*

HAPPAROTT Köszönöm! *Indul kifelé.*

VASTAG*hangja, kívülről* Sorakozó! Fegyvert vállra! Irány utánam – in-dulj! Egy-kettő, egy-kettő...

FÜLEKI*befogja a fülét* Volt valami álmom... Egyszer... Furcsa... Furcsa egy ilyen álom. A valóság olyan utána, mint egy rossz ismétlés.

HAPPAROTTÁlom vagy valóság – vacak az egész, Herr kapitány. Nekem elhiheti.

VASTAGEgy-kettő, egy-kettő, egy-kettő...

Vastag bevonul, kapa nélkül. Utána Trombitás és Vitéz, mindkettőnek kapa a vállán.

VASTAGSárgarépa-különítmény – állj! *Fülekihez, keserű gúnnyal.* Tessék! Így megfelel?

HAPPAROTTÉz a vastag ember mért nem fog kapát, Herr kapitány?

VASTAGHa megpukkadsz, akkor se fogok kapát, te bűdös sváb!

KUCUG*seprűvel be* Elvégeztem, Balázs...

VASTAGKucug! Neked én hadnagy úr vagyok! Világos?

KUCUGAz a helyzet...

VASTAGKucug, vigyázz! Jelenteni!

KUCUGAlázatosan jelentem, hadnagy úr, hogy a múlt hétről maradt lóganajt, amit reggel a hadnagy úr parancsára az istállóba behánytam, most a hadnagy úr parancsára kihánytam!

VASTAGRendben van, Kucug. És nem tévesztetted össze a ganajt ezzel a svábbal?

HAPPAROTT*felkapja a kapáját* Was? Te nagypofájú magyar tulok, te!

JÓNAPOT*elkendezve berohan* Emberek! Hé, emberek! Meg vagyunk mentve! Találkoztam a Kucug felkutatására kirendelt szpáhikülönítménnyel! Óriási üzletet kötöttem!

VASTAGTe szemét! Eladtad Kacor Pistit? Eladtad a barátomat? Ezt megkeserülöd, te kupec! Hol egy kapa? *Kikapja Trombitás kezéből a kapát, és üldözni kezdi Jónapot Mihályt.* Eladni az én falubéli pajtásomat? Agyonverlek, Jónapot Mihály!

HAPPAROTT*üldözi Vastagot* Agyonverlek, magyar kokas!

JÓNAPOT*kétségbeesetten Fülekihez, menekülés közben* Menedékjogot kérek! Menedékjogot kérek!

VASTAGAdok én neked olyan menedékjogot, hogy belegebedsz!

JÓNAPOT*telszántan megáll, szembefordul Vastaggal, vezényel* Üldöző szakasz – állj!

Engedelmeskednek. Vigyázz! Hátra arc! Kapát láb-hoz! Pihenj! *Megtörli a homlokát.* Phü-ha!

Engedelmeskednek, s miközben mindenki háttal áll, odamegy Fülekihez. Ádám, neked volt igazad. A kerteké a jövő! Óriási üzletet kötöttem a törökkel. Képzeld, bármilyen zöldséget átvesznek – minden mennyiségben! És az árát mi szabjuk meg! Kereskedünk! Török fejek helyett káposztafejekkel!

A háttal állók lassan megfordulnak.

FÜLEKI Tudtam, hogy egyszer igazam lesz. Látod, Kis Anna, a kertek békét hoznak. Békét az emberek között.

VASTAG*felüvölt* Kucug!

KUCUG*könyörögve* Kacor... Kacor Pista...

VASTAGNekem Kucug! Mindörökké! Irány az istálló – ganajt visszahányni!

Vége